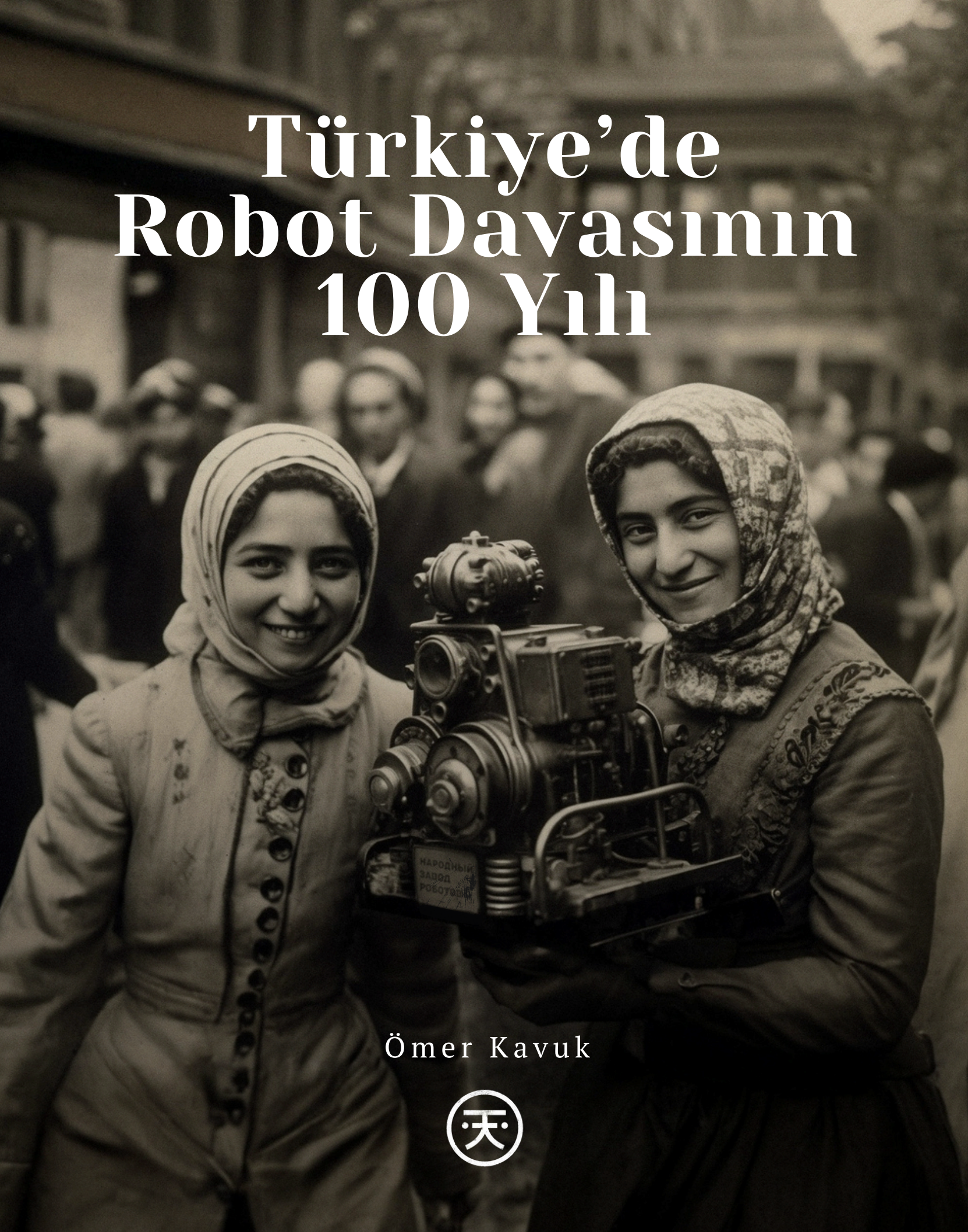
Türkiye'de Robot Davasının 100 Yılı

Ömer Kavuk

ÖMER KAVUK

Türkiye'de Robot Davasının 100 Yılı

Yayınlayan: Ömer Kavuk
Yazar: Ömer Kavuk
Editör: Zeynep Yedierler
Grafik Tasarım: Ömer Kavuk
Fotoğraf Editörü: Aydın Yener

1. Basım: 2024/İstanbul

ISBN: 978-625-00-7782-5
Baskı ve Cilt: Dinç Ofset Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Maltepe Mh. Davutpaşa Cd. No: 485, Topkapı,
Zeytinburnu, İstanbul

Emeği Geçenler:
Sıla Alıcı Kavuk
Alican Abut

© 2024 Ömer Kavuk

Bu kitabın tüm Türkçe yayın hakları Ömer Kavuk'a aittir.
Kendisinden yazılı izin alınmadan kısmen veya
tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya
edilemez, çoğaltılamaz ve yayınlanamaz.

İçindekiler

Birinci Dünya Savaşı ve Kuruluş Dönemi - 1

İkinci Cumhuriyet Dönemi - 17

1960 Robot Karşıtı Protestolar - 28

Ordunun Yönetime El Koyması - 32

Robotların Halka İnmesi - 37

Robotların Camilere Girmesi - 42

Robotçu İslami Hareket - 49

Milli Devre Hükümeti - 56

Ekonomik Kriz ve Çöküş Dönemi - 66

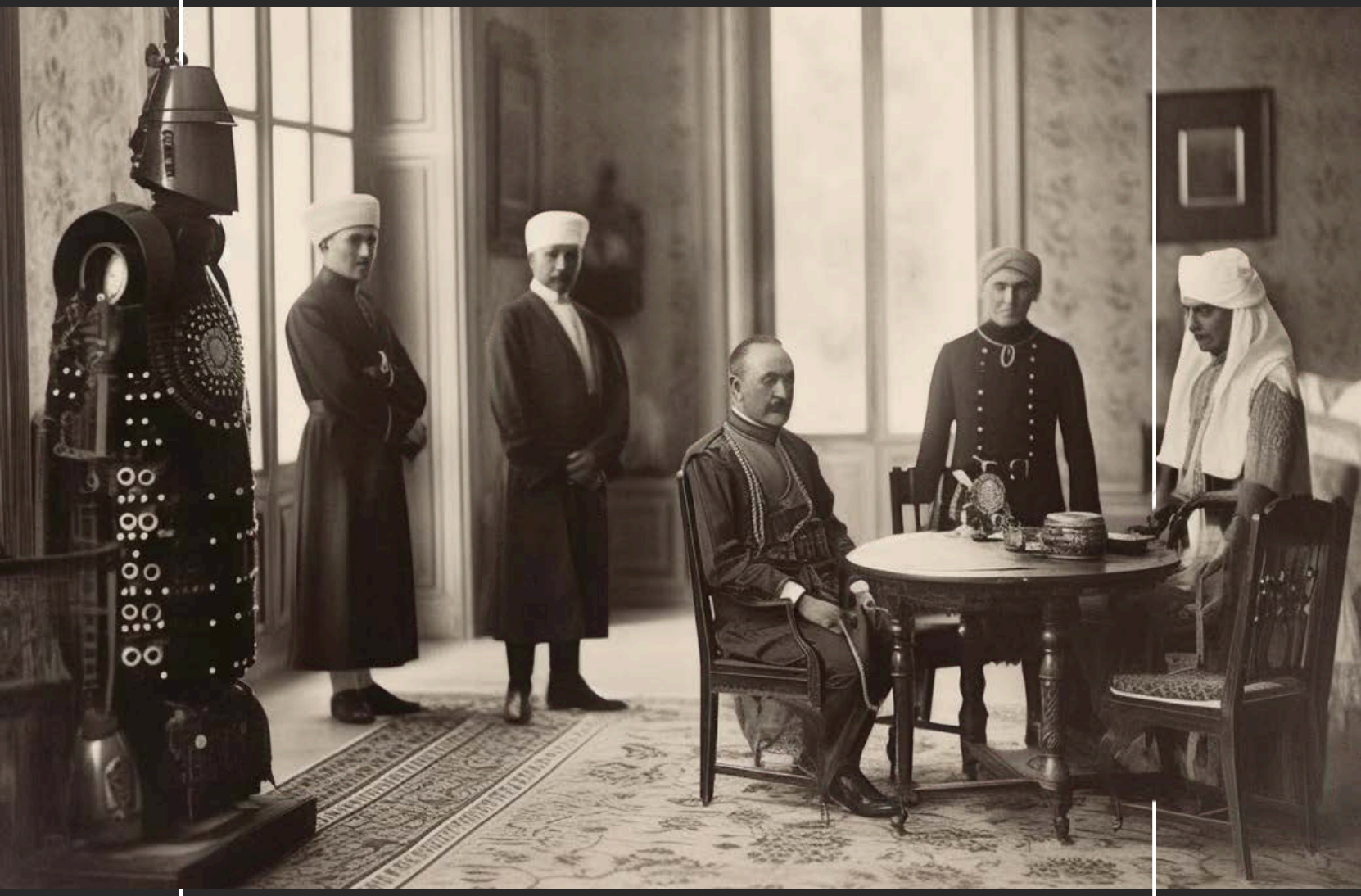
Robot Hakları Mücadelesi - 70

Yeni Dönem: Dijital Cumhuriyet Partisi ve Robot Hakları - 79

Günümüzde Robotlar ve Türk Toplumu - 86

Önsöz

Bu kitap Türkiye tarihinin son yüz yılında, dünyanın bu köşesinde yaşayan insanların başına gelenlere, maruz kaldıkları ve atlattıkları değişim ve travmalara kurgusal bir bakış açısı getirmek istiyor. Kitap, farkında olsalar da olmasalar da, birçok ortak değer paylaşan bu insanların olaylara gösterdikleri tepkileri, her gün uyandıklarında hissedilen korkuları ve kafataslarının en karanlık köşelerine çakılmış arzuları, robotlar üzerinden anlatmaya çalışıyor. İçinde yaşadığımız bu ortak deneyime dahil olan okuyucunun bu kurgusal anlatımda kendinden bir parça bulması da pek tabii mümkün.

Birinci Dünya Savaşı ve Kuruluş Dönemi

Türk halkı robotlarla İstanbul'un işgal edildiği 1918 yılında tanıştı. Avrupa'da Cihan Harbi robotların savaş alanında kullanıldığı bir dönem olurken aynı zamanda dünyanın birçok başka ülkesinde de bu teknolojinin yayılmasına önayak oldu.

İtilaf kuvvetleri robotları savaş alanının dışında yönetimsel meselelerde de kullandı. Padişah ve Osmanlı hükümetinin işgal hükümlerini uyguladıklarına emin olmak için Osmanlı sarayına yerleştirilmiş ilk robot statü olarak başbakanla eşit tutulmuştu.

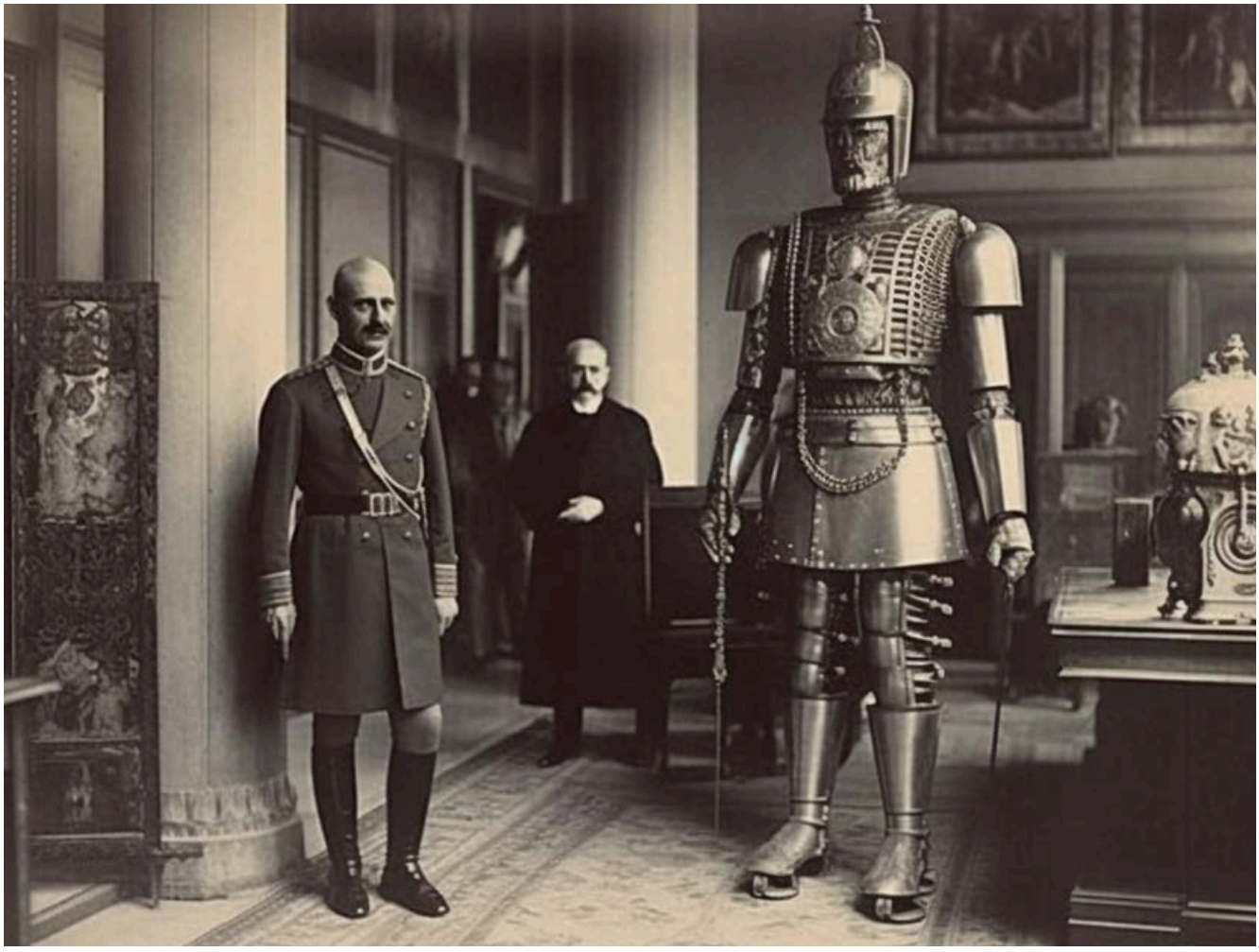

İşgalin ilk yılları Osmanlı ahalisi için çok zor geçti. Baş gösteren ekonomik kriz, gıdaya ulaşımın zorlaşması ve teknolojik ve siyasi anlamda geri kalmışlığa, yenilginin de getirdiği karmaşık duygular eklenince değişimin tohumları toplumun en derinlerine atılmış oldu.

Robotlar savaş alanında olduğu kadar, işgal edilen bölgelerde asayişi sağlamak konusunda da etkin görev yaptı. Bir önceki fotoğrafta itilaf kuvvetlerine ait robotlar İstanbul sokaklarında görev sırasında görülüyor.

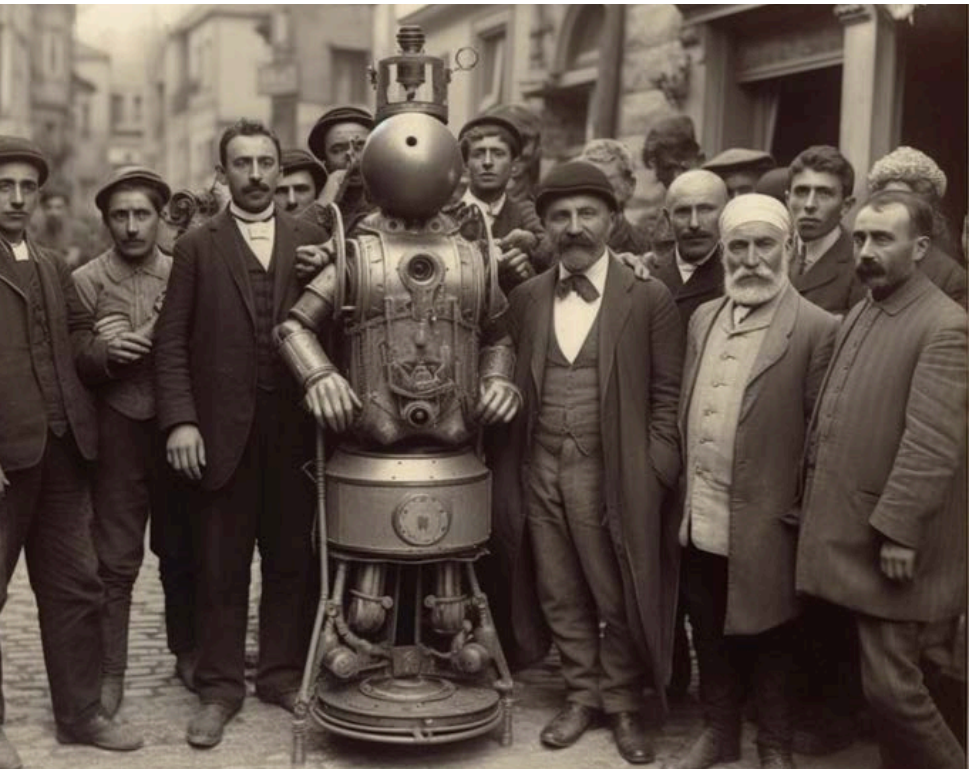
İtilaf kuvvetleri orduları askeri amaçlarla robot kullanmak konusunda çok hevesliydi. Özellikle kurmaylar, Paris ve Viyana'nın en ünlü sanatçılarına tasarlattıkları üst rütbeli ordu robotlarıyla fotoğraf çektirmeyi ihmal etmezlerdi.

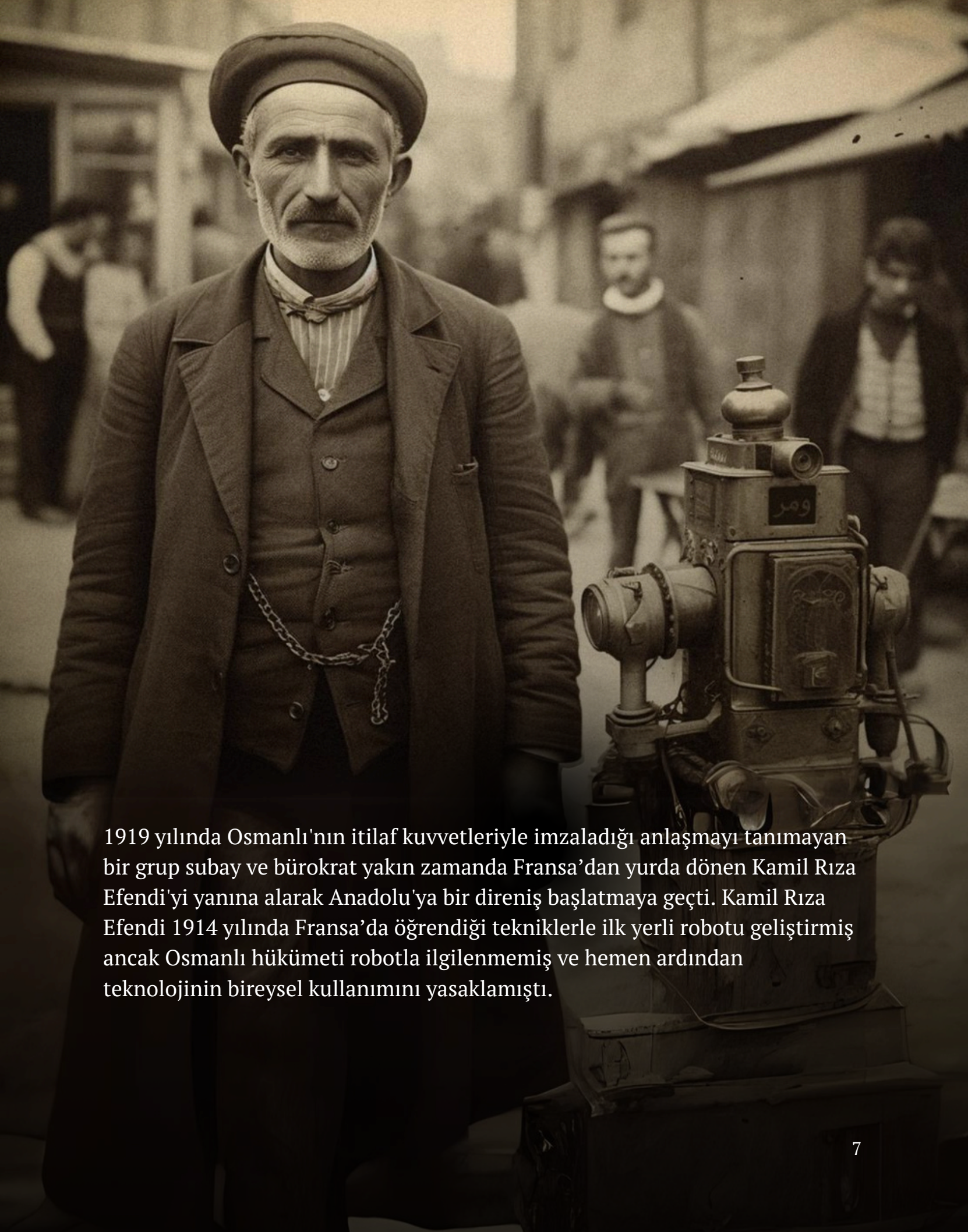
Fotoğrafta Karaköy olduğunu düşünülen bir İstanbul semtinde Osmanlı ahalisinin itilaf kuvvetleri robotuna olan yoğun ilgisini görüyoruz. Zaman zaman askeri robotlar bağlı oldukları birlikler tarafından görev yaptıkları coğrafyanın kültürünü yansıtacak şekilde yeniden tasarlanıyordu. Fotoğraftaki robotun kaportası muhtemelen İstanbul'da bir demirci tarafından yapılmıştı.

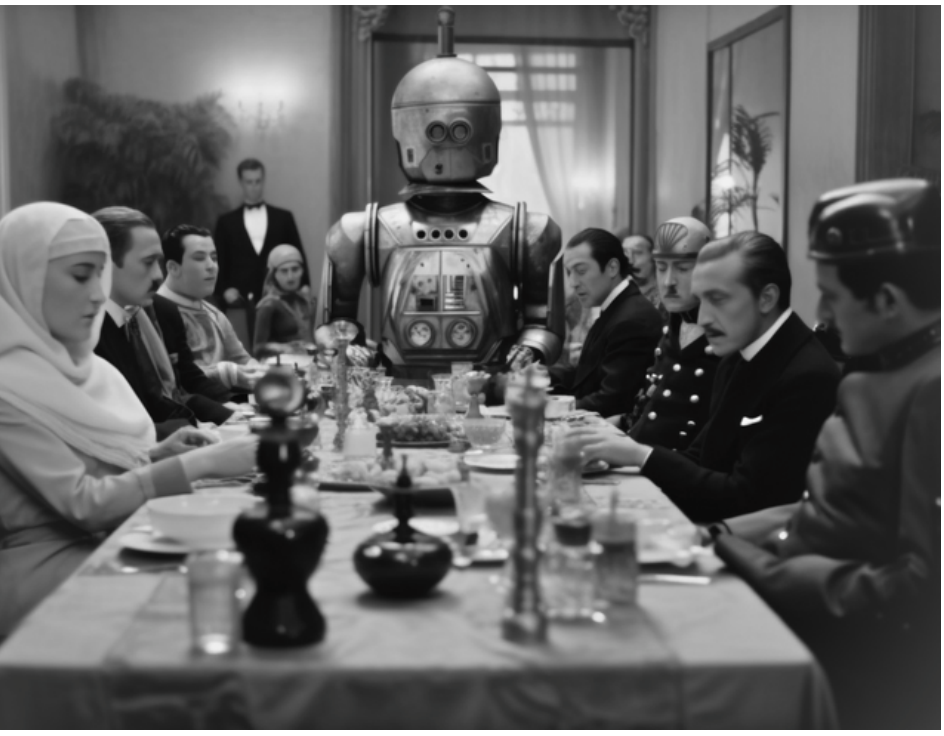

O dönemde halk robotlara karşı farklı tepkiler verdi. Dini cemaatler, küçük esnaf odaları gibi kendi çıkarlarının doğrudan tehlike altında olduğunu hisseden bazı gruplar uzun süre robot kullanımına direndi. Ancak Osmanlı bürokrasisi ve özellikle ordu kurmayları Cihan Harbi'nde gösterdikleri başarıdan dolayı bu yeni teknolojiyi hızla sahiplendi.

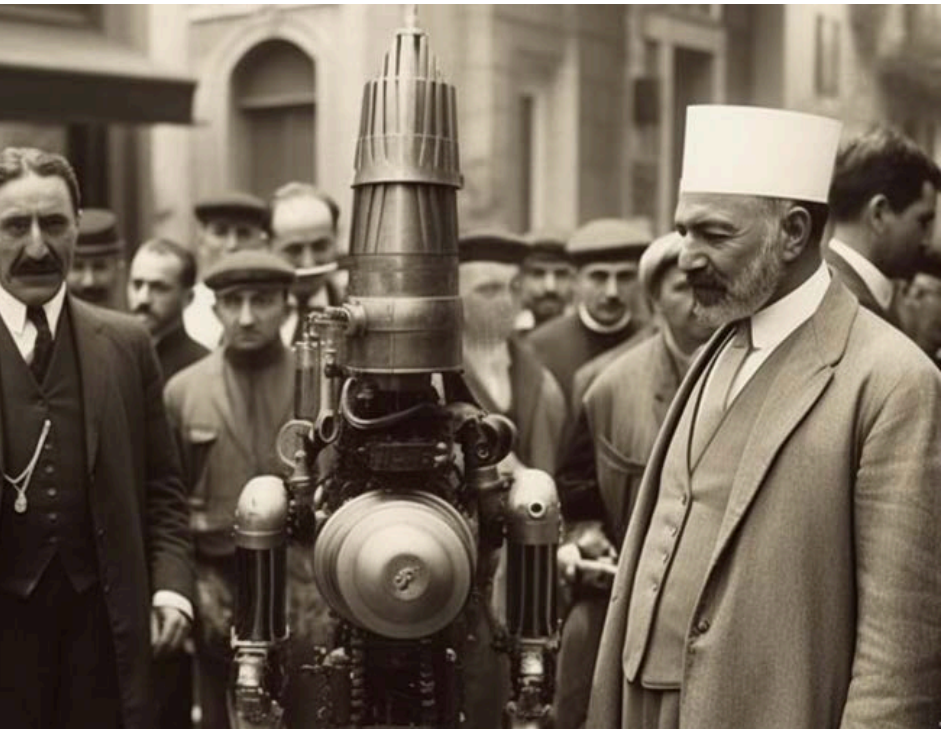
Savaş sonrasında birçok Osmanlı önde geleni için robot meselesi teknik bir konunun ötesinde ideolojik bir hal almaya başlamış, batıda yeni güçlenen siyasi robotizm akımlarından etkilenen genç subaylar, robotların dahil olduğu yeni bir toplum hayaline yönelmişti.

1919 yılında Osmanlı'nın itilaf kuvvetleriyle imzaladığı anlaşmayı tanımayan bir grup subay ve bürokrat yakın zamanda Fransa’dan yurda dönen Kamil Rıza Efendi'yi yanına alarak Anadolu'ya bir direniş başlatmaya geçti. Kamil Rıza Efendi 1914 yılında Fransa’da öğrendiği tekniklerle ilk yerli robotu geliştirmiş ancak Osmanlı hükümeti robotla ilgilenmemiş ve hemen ardından teknolojinin bireysel kullanımını yasaklamıştı.

Anadolu’da başlayan direniş ve Milli Mücadele toplam dört yıl sürdü. Zor geçen bu dört yıl boyunca Direniş Orduları Ankara’da kurulan hükümet çevresinde toplanmış ve orduyu robotlar yoluyla modernleştirerek ittifak kuvvetlerini yeni bir barış anlaşmasına zorlamayı öncelik olarak belirlemişti.

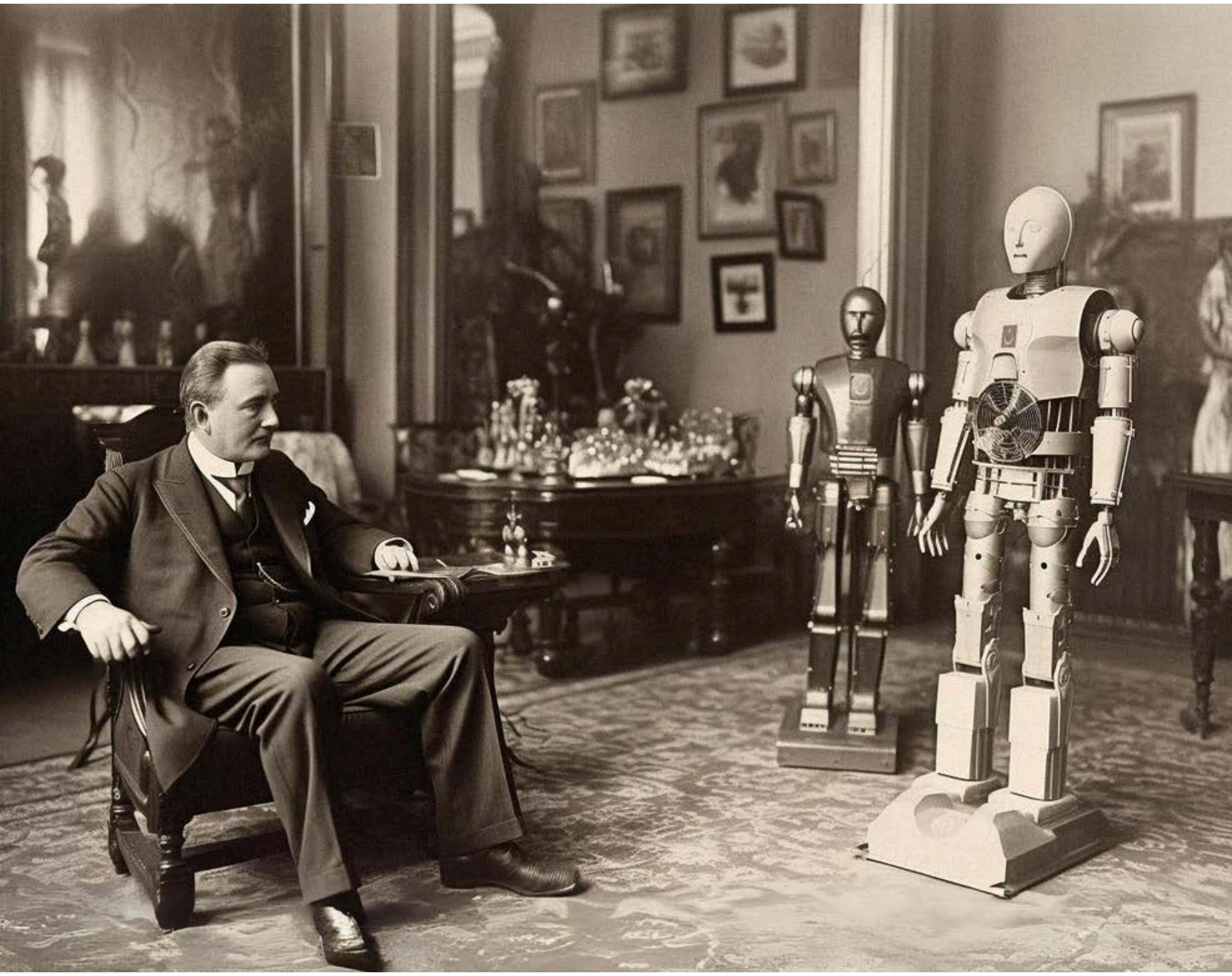

Kafkaslar üzerinden gizlice ülkeye sokulan askeri robot ve robot üretiminde kullanılan fabrika ekipmanları Kayseri ve Çankırı’da açılan iki atölyede ordunun acil ihtiyaçlarını karşılamak için kullanıldı. Kamil Rıza Efendi İlim ve Teknik İşler Nazırı yapıldı ve ülke çapında olabilecek en hızlı şekilde robotlaşmanın sağlanması için yeni meclisin elindeki tüm imkanlar kendisine sunuldu.

1923 yılının başında Osmanlı ordusunda ön plana çıkan subaylardan biri olan Mehmet Refik Paşa'nın önderliğinde örgütlenen direniş, kısa sürede, etkisizleşmiş Osmanlı hükümetini feshetmeyi ve yorgun itilaf kuvvetlerini farklı cephelerde yenilgiye uğratarak işgali bitirmeyi başardı.

Mehmet Refik Paşa robotları Anadolu’nun ve İstanbul'un düşman işgalinden kurtuluşunda aktif olarak kullandı. Ardından Ankara’da ilk halk meclisinin kurulması ve yeni yönetimin çağdaş devlet anlayışı ve modern kurumsal temellere oturtulmasıyla birlikte robotlar ve robot teknolojisi yeni yönetimin sembolü haline geldi.

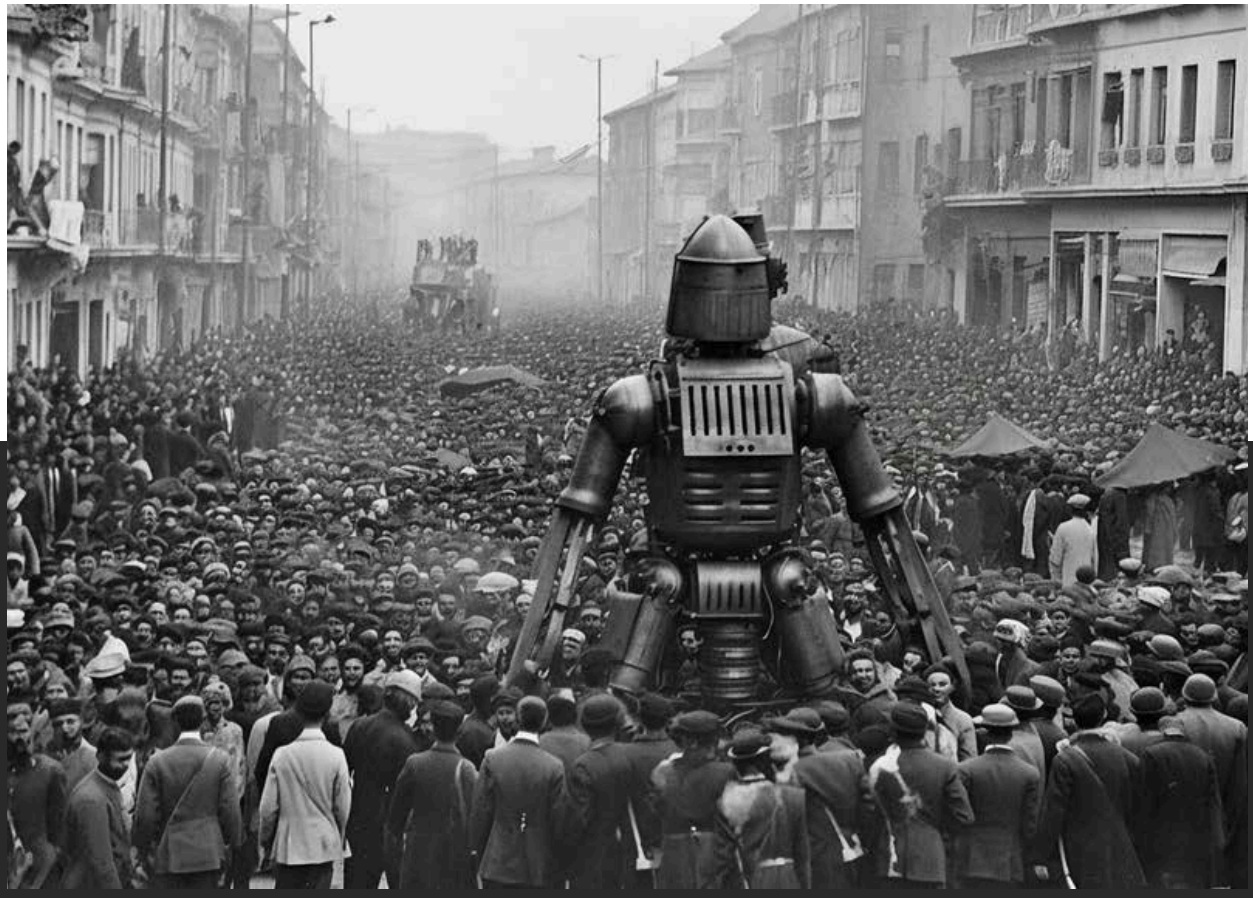

Türkiye'de bir devrim olmuş, Osmanlı'ya ait birçok kurum ve gelenek kaldırılmıştı. Türkiye'de o dönemde yaşananlar yabancı gazeteler tarafından radikal modernist robotik bir devrim olarak nitelendirildi. Türkiye'yi yöneten yeni rejim, robotları siyasi görüşlerinin ve toplumsal tahayyüllerinin merkezine oturttu. Yeni Cumhuriyet'in ilk anayasasında "robotların amacı halkın ve ülkenin uygarlık yolunda ilerlemesini hızlandıracak bir araç olmaktır" ibaresi yer aldı.

Cumhuriyet'in ilk yıllarından gazete ve ders kitaplarında sıkça yayınlanan haritada, sağda genç cumhuriyeti temsil eden bir kadın figürü, solda moderleşmeye ve robotların yeni rejimdeki rolünü sembolize eden bir robot görülüyor. Haritanın en üstünde ise Büyük Direniş'in lideri Mehmet Refik Paşa var.

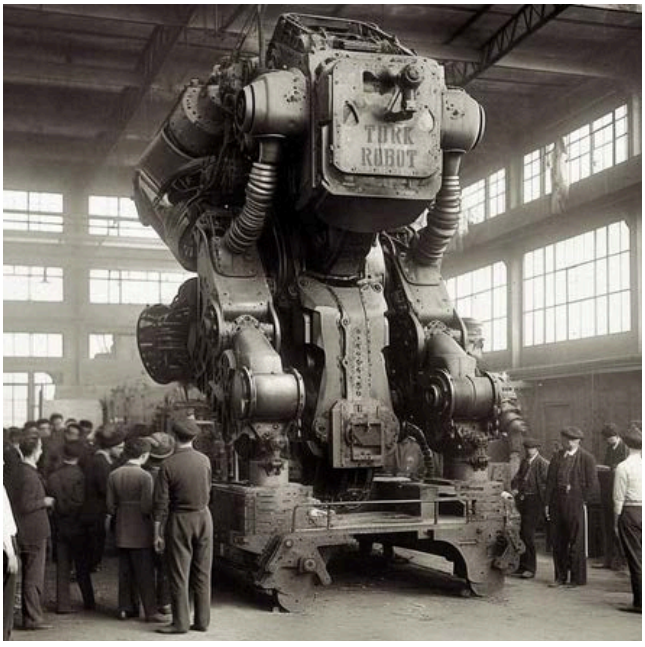

Fotoğrafta İstiklal Caddesi'nde Cumhuriyet Ordusuna ait robotlarla zaferi kutlayan İstanbul halkı görülüyor.

Hem yeni yasal hak ve özgürlüklere sahip olmuş hem de yeni kurulan cumhuriyetin sembolü olan ve muhtelemen orduya ait bir robotla poz veren Türk kadınları.

Genç Cumhuriyet'in ilk icraatlarından biri devlet eliyle yerli robot üretmek oldu. Robotların askeriyede, eğitimde ve sanayide kullanılması için beş yıllık bir kalkınma planı hazırlandı. Türk-Robot Fabrikaları ve Robot Bankası kuruldu. Fotoğrafta Mamak Silahlı Kuvvetler Robot Fabrikası ve Bakırköy Türk-Robot Fabrikası görülüyor.

Eğitim devletin en önem verdiği alanlardan biri oldu. Özellikle köy okullarına Ankara'dan gönderilen robotlar yeni cumhuriyetin gelecek neslini gelişmiş medeniyetler seviyesine çıkarma görevini üstlendi.

Robotlar ayrıca tarımda üretimi artırmak amacıyla kullanıldı. Köylere açılan tarım ofisleri sayesinde robot destekli traktörler insansız tarlalarda çalışmak üzere seçilen birkaç alanda denenmeye başlandı.

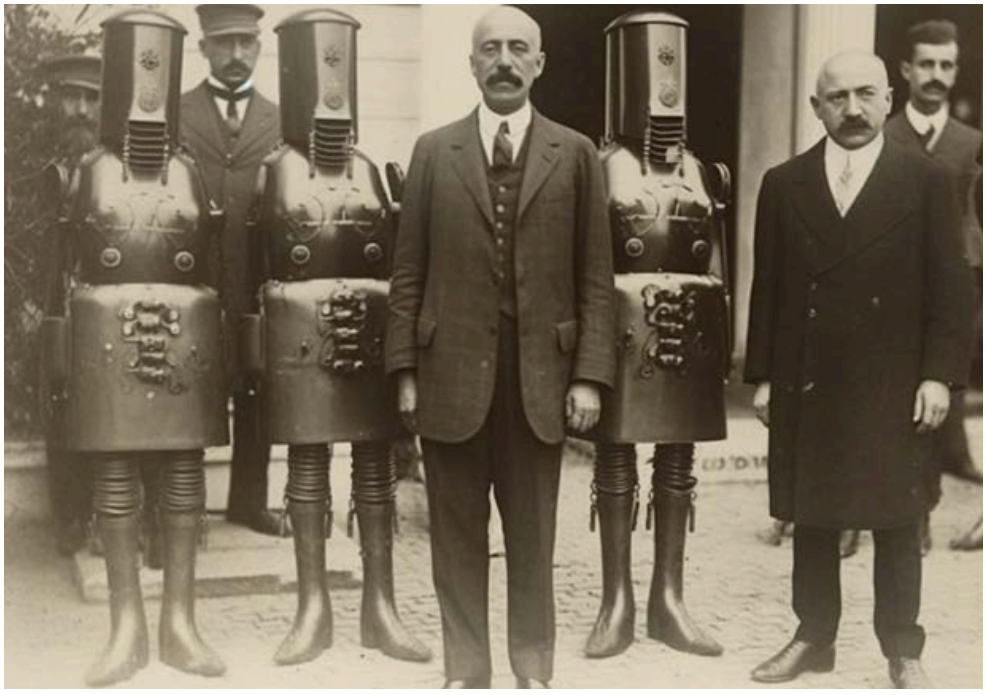
Devrim’den sonra Direnç soyadını alan Mehmet Refik Paşa, hayalini kurduğu yeni Türk toplumunun değiştiğini göremeden devrimden sadece dört sene sonra tüm çabalara rağmen kurtarılamadı ve radyasyona bağlı sebeplerden hayatını kaybetti. Yeni rejim fikir babasını yitirmiş, Cumhuriyet ve Türk devrimi için yeni bir dönemin kapısı açılmıştı.

İkinci Cumhuriyet Dönemi

Mehmet Refik Direnç'in ölümüyle başlayan belirsizliğin içinde devrimin yarım kalmayacağına ve hiçbir konuda geri adım atılmayacağına dair söz veren Sezai Güçalan partide ön plana çıktı.

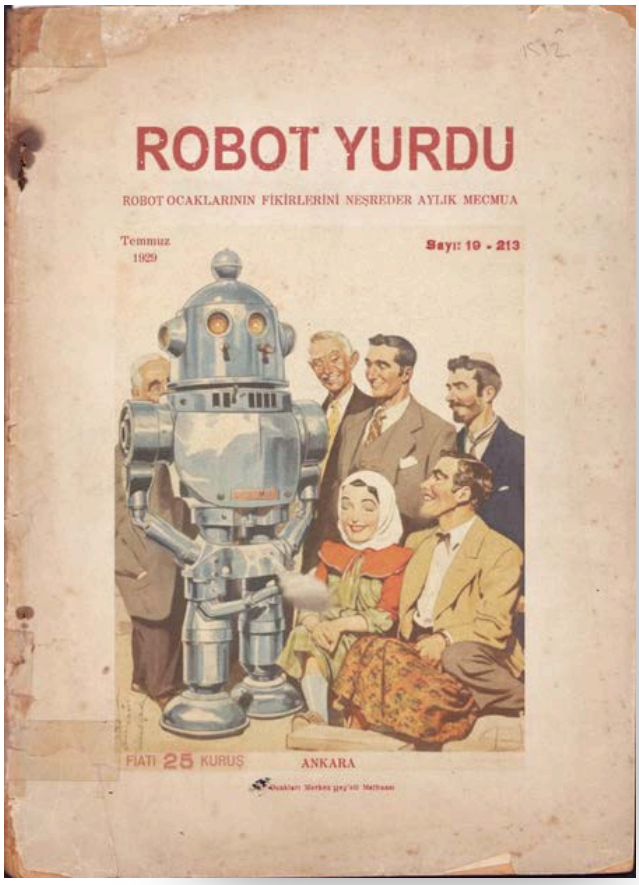

Mecliste sabahın ilk ışıklarına kadar süren bir oylamanın ardından Sezai Güçalan sadece iki oy farkla Başbakan seçildi. Eski bir toprak ağasının oğlu olan Sezai Bey, rejimi ve toplumu robotların etrafından şekillendirme fikrine gönülden bağlıydı ancak robotların kullanımı konusunda kendisinden önce gelen Mehmet Refik Direnç'ten çok farklı düşünüyordu.

Güçalan döneminde çıkarılan yasalarla robot kullanma hakkı tamamen devletin tekeline verildi. Türkiye'de üretilen robotların tamamı devlete ait fabrikalarda üretilecek ve kullanılacak tüm robotlar hükümet tarafından makbul görülen alanlara ve çıkar gruplarına aktarılacaktı. Sezai Güçalan devleti, kendi etrafında yeniden şekillendiriyordu.

Robotların yeni cumhuriyetin kurucu hikayesi olarak konumlandırılmasında büyük katkısı olan Robot Yurdu dergisinin Temmuz 1929 tarihli kapağı.

Dönemin gazetesinden ülkenin yeni milli bayramlarını duyuran bir küpür.

Bu tarihlerde devlet tarafından üretilen robotlar özellikle büyük şehirlerde oldukça sık görülür hale geldi. Yeni hükümetin hızla yakınlaştığı Amerika Birleşik Devletleri'nden ülkeye büyük yardım paketleri geliyor, Türkiye'de üretilen robotlar ABD'deki emsallerinden modelleniyordu. Halk arasında en iyi robotların bu Amerika'dan gelen malzemelerle üretildiği düşünülüyordu.

Bunun yanı sıra robot temalı kıyafetler ve aksesuarlar moda olmaya başlamış, İstanbul sosyetesinin uğrak semti Beyoğlu'nda günlük hayatın bir parçası haline gelmişti.

Ordu, muhaberat ve posta idaresi gibi devletin üstlendiği bazı işler, robotların ağırlıklı olarak kullanıldığı kurumlar tarafından yapılıyordu. Bu kurumlar, halk tarafından ciddiye alınıyor ve diğer kurumlardan daha önemli ve daha güçlü olarak görülüyordu.

Ancak ordu yeni çıkarılan yasaların tamamının arkasında durmadı ve bazı uygulamalara direnç gösterdi. Bunun üzerine Güçalan rejimi, orduya alternatif bir devrim muhafızları grubu kurdu. Kısa süre içinde orduya ayrılan robot istihkakının büyük kısmı bu yeni silahlı gruba aktarılır olmuştu. Devrim Muhafızları aynı zamanda rejimin robotlarla olan ilişkini yansıtan üniformalar giyiyor ve ülke içerisinde bu yeni silahlı birliği benimsemeyen birçok kişi ve grup olduğu için yüzlerini kapatıyorlardı.

1950'lerde tüm eleştirilere ve bazı devlet kurumlarının gösterdiği dirence rağmen robotlar devletin mutlak kutsalı haline gelmişti. Tüm devlet kurumları robotlar etrafında şekillenmeye başlanmıştı. Robot kullanımını eleştirmek yasaklandı ve robot karşıtı gazete ve mecmualar kapatıldı. Genç Cumhuriyet'in başlangıçta niyetlendiği robotların toplumsal ilerleme için kullanılması fikri yerini robotların denetleme aracına dönüşmesine bıraktı.

Halk sadece devletin uygun gördüğü zamanda ve şekilde robotlarla temas edebiliyor, birçok nümayıs robotlarla bastırılıyor, halkın talep ettiği birçok hizmet ise Avrupa'nın hala çok gerisinde olan robotlar tarafından verilmeye çalışılıyordu.

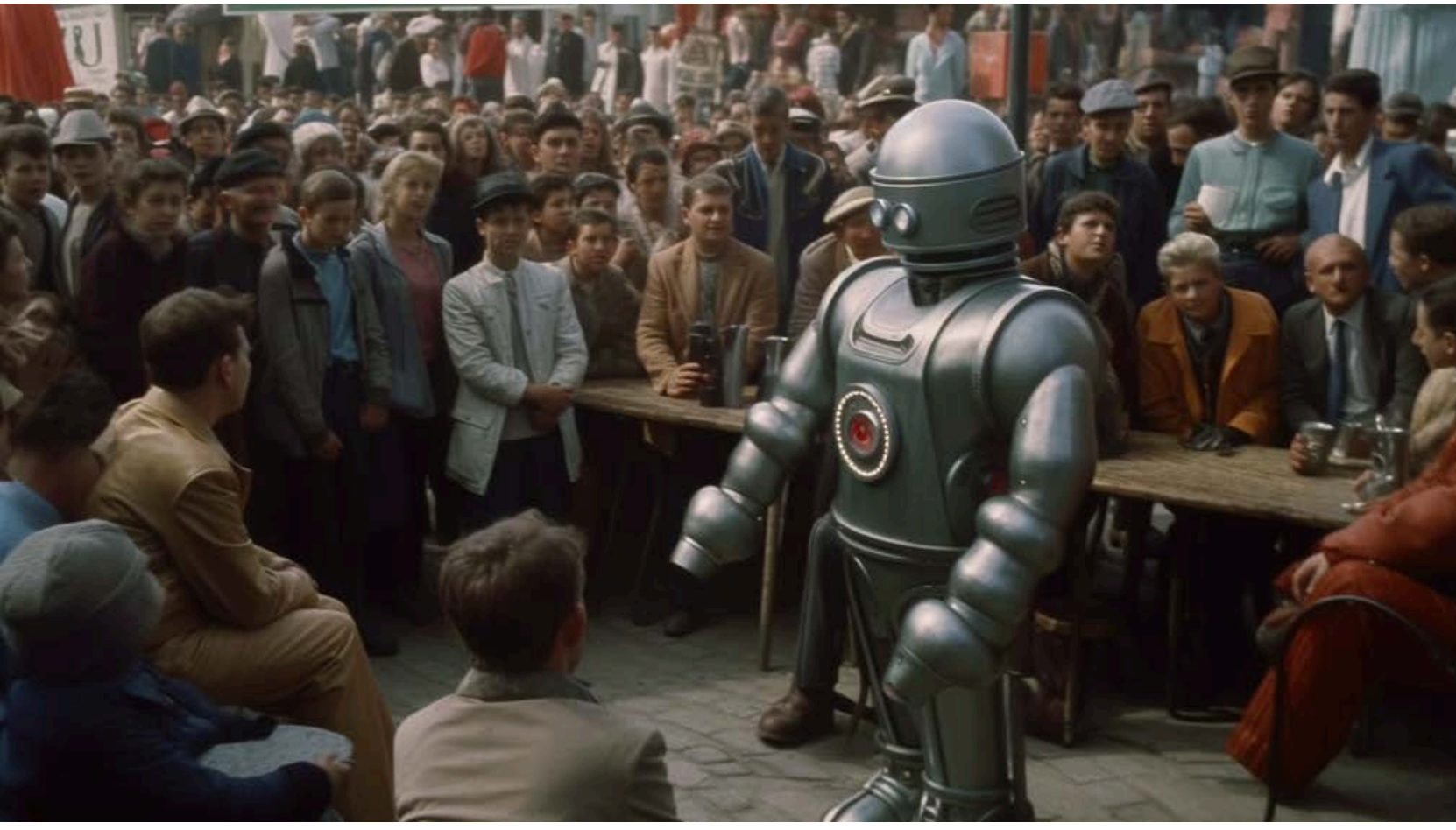
Bu dönem aynı zamanda Türkiye için büyük bir değişim ve yeniden inşa dönemi oldu. Ülkenin büyük şehirlerine yeni yollar yapıldı. Osmanlı eserleri modernleşme adı altında yıkılıp robotik ideolojiyi yansıtan binalar inşa edildi.

Sezai Güçalan liderliğinde geçen on yıllık süre boyunca Türkiye'de demokrasi adına büyük bir ilerleme olmadı. Aksine robotların devlet tekelinde tutulması, belirli grupların erişiminin engellenmesi ve ifade özgürlüğünün neredeyse tamamen ortadan kalkması halk nezdinde robotlara karşı bir tepki oluşmasına neden oldu.

Fotoğrafta 1961 yılında Trabzon'da bir köy kahvesinde seçim konuşması yapması için gönderilen bir robot görülüyor.

1960 Robot Karşıtı Protestolar

Türkiye toplumu için robot ve robotlarla alakalı her şey devletin ceberut yüzünü temsil etmeye başlamış, mevcut rejim ve onun baskıcı yöntemleriyle özdeşleştirilen robotlar eleştirilerin ana hedefine oturmuştu. Robot kullanımının tamamen devlet tekelinde kaldığı uzun yıllar boyunca robot karşıtlığı, siyasi görüşleri birbirinden farklı kesimleri birleştiren ortak bir nokta haline geldi.

1962 yılının Haziran ayında Karabük Demir Çelik fabrikası işçileri fabrikada çalışan robotlara enerji sağlayan kazana el koydu. Hükümetin Devrim Muhafızlarını fabrikaya göndermesiyle başlayan çatışmalar bir anda yavaş yavaş körüklenmekte olan bir yangının alev almasına neden oldu.

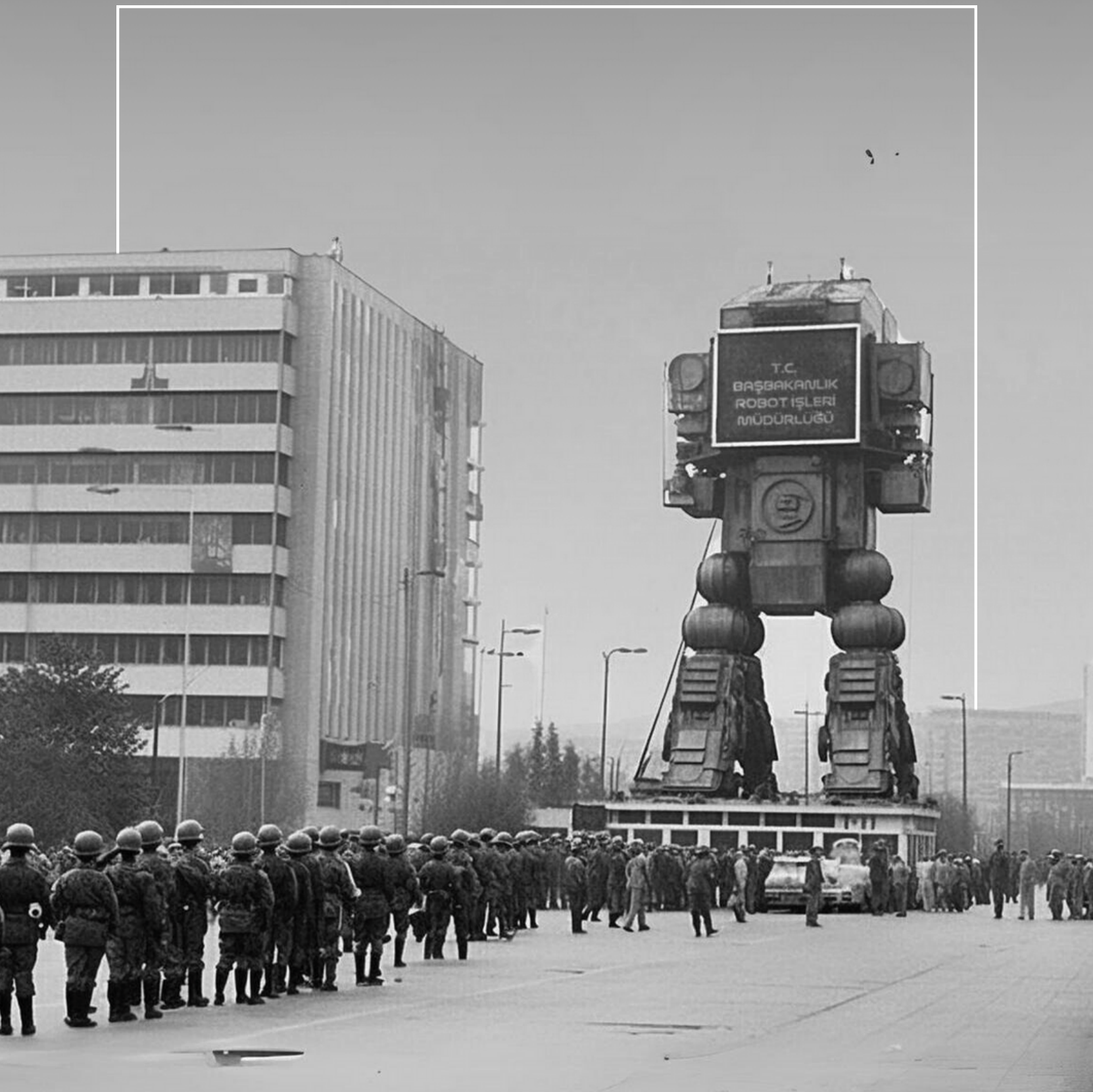
Sansüre rağmen yayınlanan robot karşıtı ilk siyasi karikatürlerden biri.

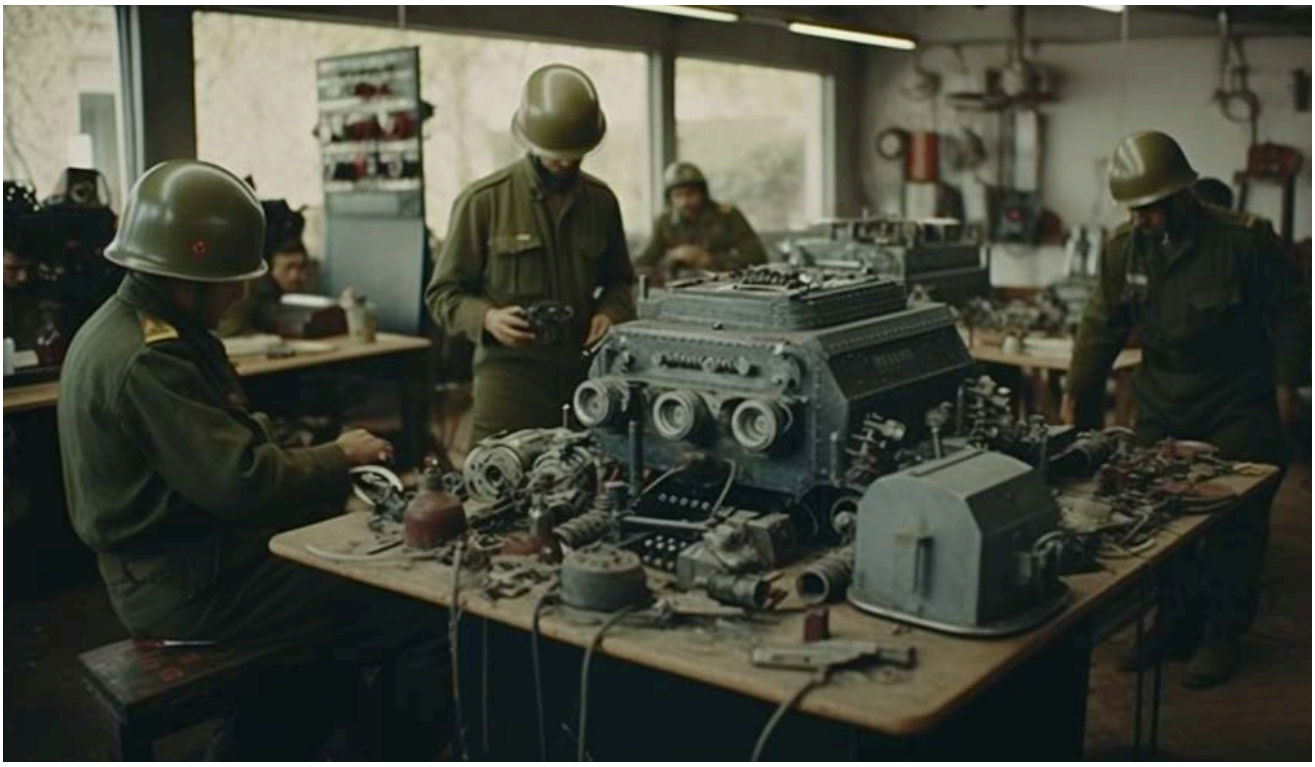

Aynı ay Türkiye'nin 18 farklı şehrinde başlayan protestolar çok hızlı bir şekilde sokak olaylarına dönüştü. Protestocular genellikle PTT ve belediyeler gibi az korunan devlet kurumlarından, ele geçirmesi kolay robotları zorla alıyor ve sokaklarda yakıyorlardı. Yanan robot fotoğrafları dönemin muhalif gazetelerinde her gün manşetten veriliyor ve hükümet halkın öfkesini kontrol altında tutmanın bir yolunu bulamıyordu.

Ordunun Yönetime El Koyması

Temmuz ayının ikinci haftasında protestocuların Başbakanlık konutunun önünde Devrim Muhafızlarıyla çatışmaya başlamasıyla birlikte hükümet bürokrasinin ve birçok kurumun desteğini kaybetti. Başbakan Sezai Güçalan'ın konutunun telefon hattı kesildi. Türk Silahlı Kuvvetleri TBMM'nin yolunu kapattı ve Ankara'nın iki farklı yerinde devrim muhafızlarına ateş açtı.

Üç ay süren olaylarda iki bine yakın kişi hayatını kaybetti. Başbakan Sezai Güçalan’ın protestolara polis ve Devrim Muhafızlarını kullanarak karşılık vermesi devletin bağımsız kalmayı başaran kurumlarıyla arasının tamamen açılmasına ve hükümetin meşruiyetini kaybetmesine sebep oldu.

18 Temmuz günü sabaha karşı Türk Silahlı Kuvvetleri yönetime el koydu. Genel Kurmay Başkanı Fethi Kaynak halkın taleplerini yerine getirmek için ilk iş olarak devlete ait robot fabrikalarının kapatılması ve robotların tamamının kullanımdan kaldırılmasını içeren bir dizi emir yayınladı. Türkiye Cumhuriyeti robotlarla başladığı dönemin sonuna gelmiş, ilericiliğin ve modernizmin sembolü olarak başlayan robotlar baskı rejiminin sembollerine dönüşmüş ve hem toplumun hem de bağımsız kurumların gözünden düşmüştü.

Aynı hafta Devrim Muhafızları kapatıldı, Başbakan ve partinin kurmay kademesindeki farklı kişiler anayasayı ihlal etme suçundan tutuklandılar.

Ordu bünyesinde oluşturulan ekipler devlete ait robotların sökülmesi ve yerine insan tabanlı yeni sistemler kurulması için Türkiye genelinde seferberlik başlatıldı. Hizmet dışı kalan robotlar Türkiye'nin farklı şehirlerinde depolara kaldırıldı.

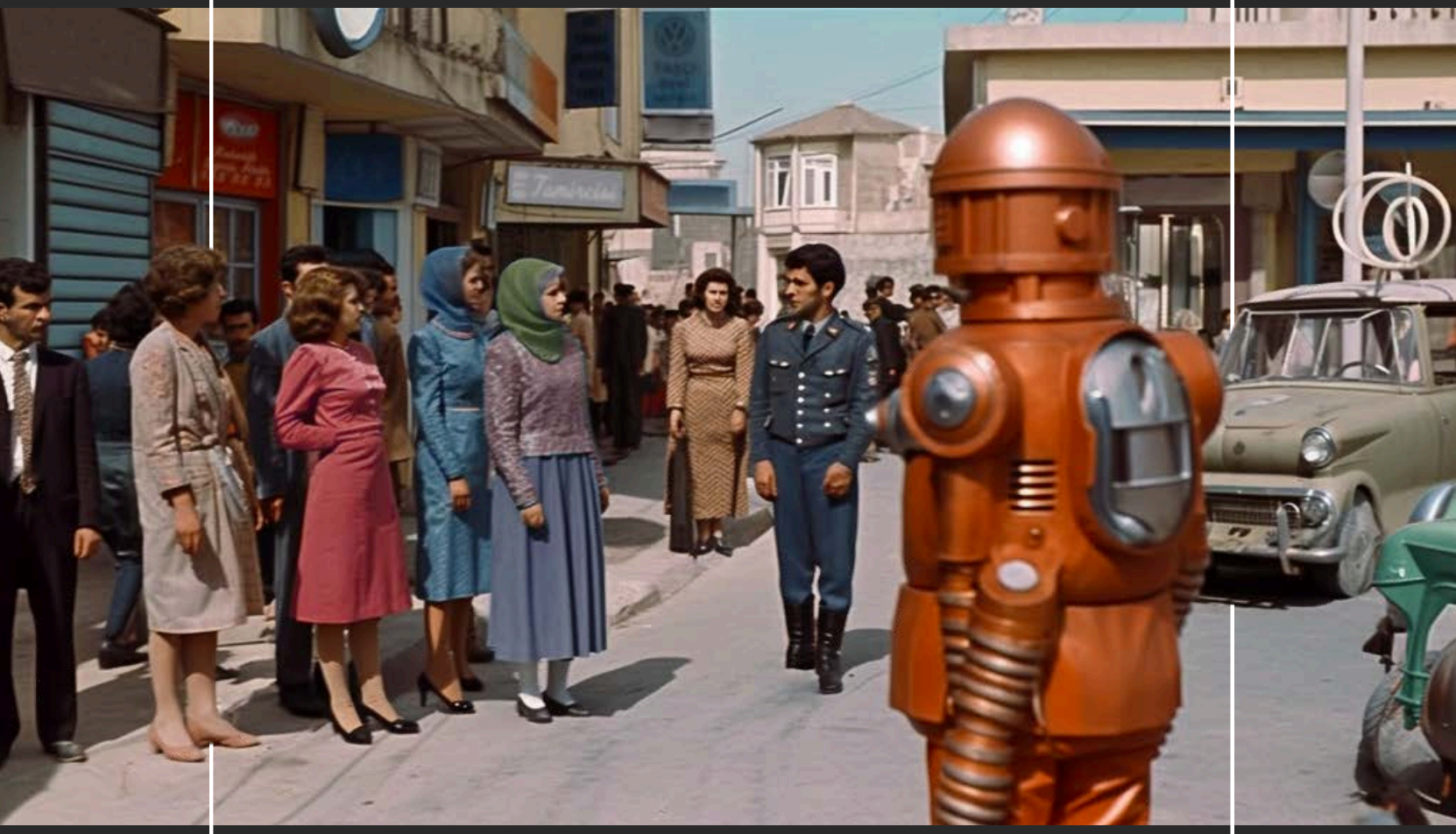

Aynı sene içinde tüm protestolar yasaklandı ve anayasa korumasında olan örgütlenme hakları TBMM yeniden açılana kadar askıya alındı. Ülke genelinde olağanüstü hal ilan edildi. Türkiye baskıcı bir rejimden diğerine gönülsüz bir geçiş yapmış oldu.

Fotoğrafta iki asker Güçalan hükümetinden kalan posteri indiriyor.

Robotların Halka İnmesi

1963 yılında ordunun gözetiminde bir geçiş hükümeti kuruldu, robot kullanımıyla ilgili yasaların değiştirilmesi sonucunda kullanım dışı kalan robotlar yok pahasına satışa çıkarıldı.

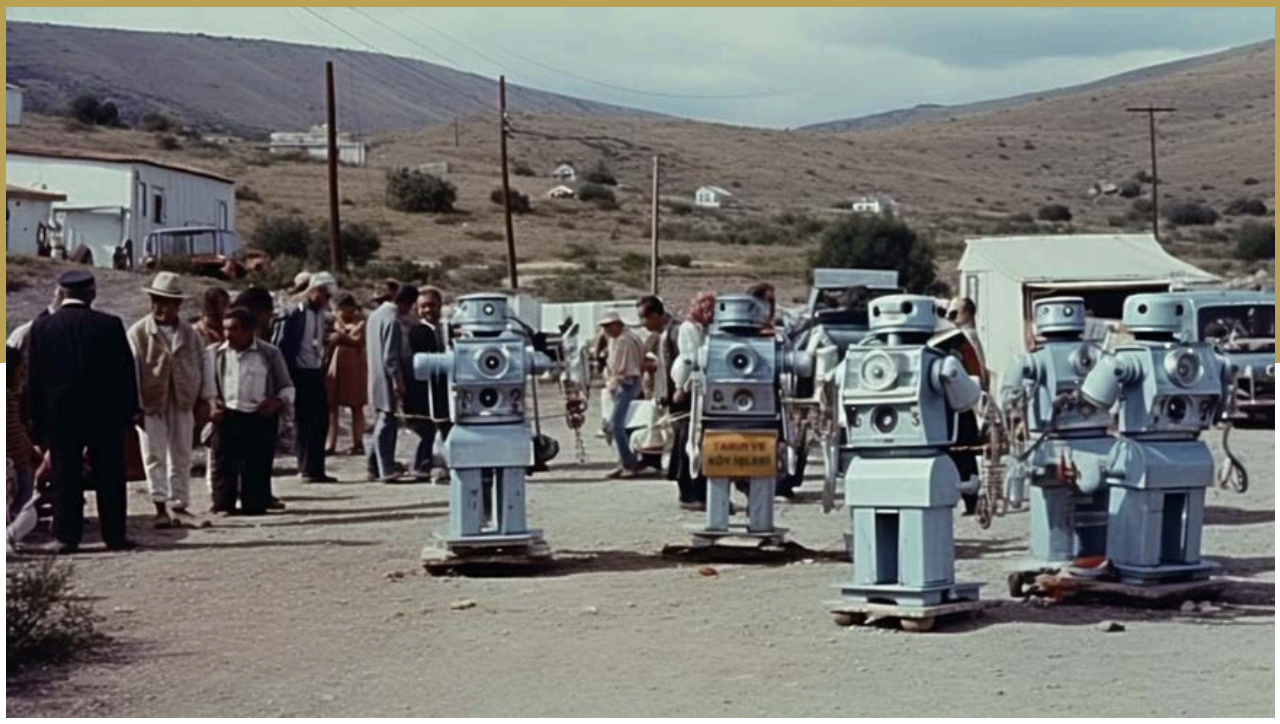
Birkaç sene önce devlet kurumlarında çalışan robotlar artık köylerde ve kasabalarda boy göstermeye başladı, yıllardır depolarda tutulan birçok robot meydanlarda yapılan açık artırmalarda halka satıldı.

Robot kullanımı hakkında çok bilgisi olmayan halk genelde devletin farklı kademelerinde karmaşık görevler yapması için üretilen robotları tarım ve taşımacılık gibi nispeten basit işlerde çalıştırıyordu. Aynı dönemde Türk toplumu robotlarla yaşamaya gerçek anlamda uyum sağlamaya başladı. Geçen on senenin getirdiği şüphecilik hafızalarda taze olmasına rağmen özellikle kırsalda yaşayan nüfus robot kullanmaya hızla alıştı.

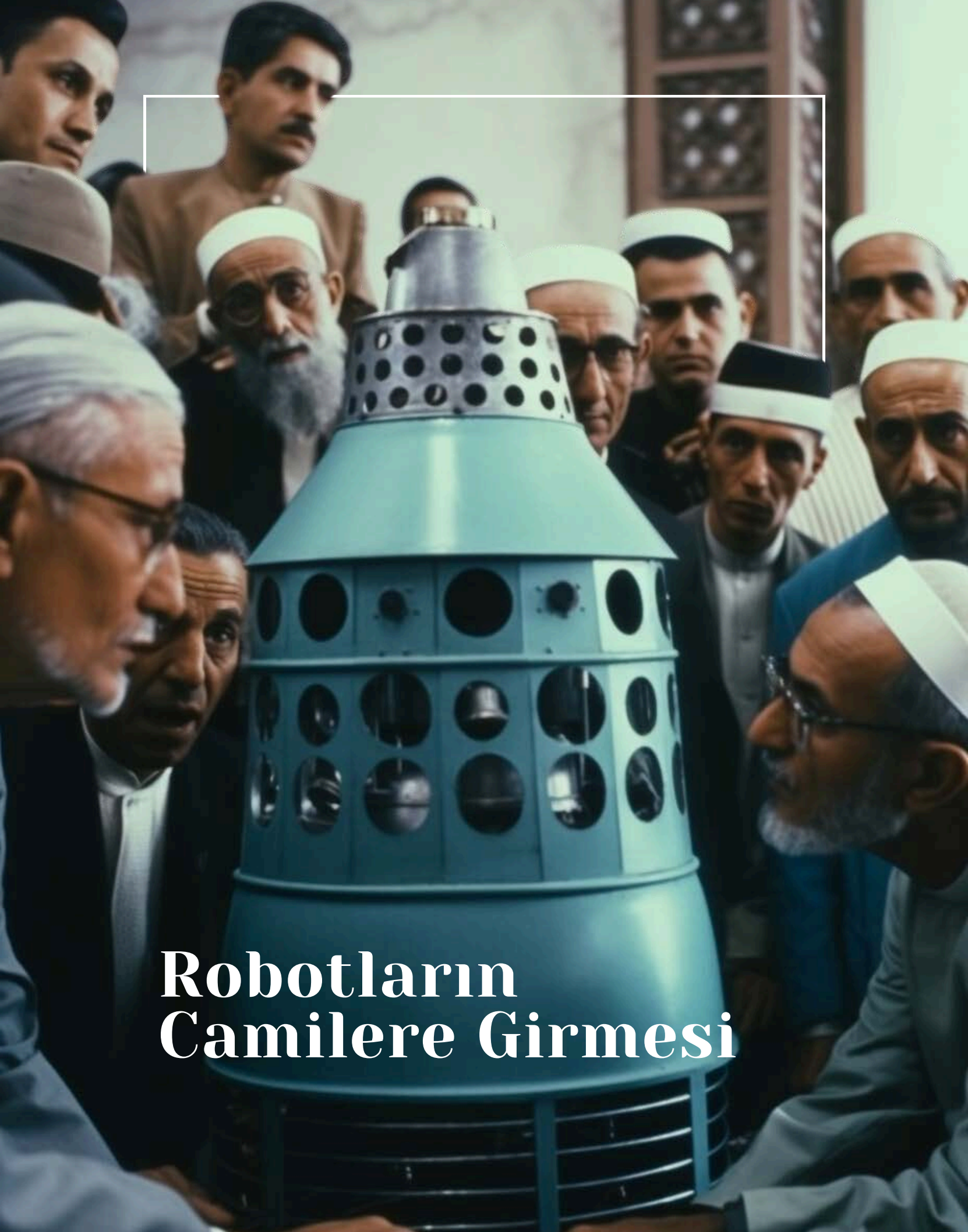

Bu yıllarda ön plana çıkan bir başka mesele ise robotların enerji gereksinimleri oldu. Robotların kişisel amaçlar için kullanılmaya başlamasıyla birlikte robot sahiplerinin enerji ihtiyaçları, aile ve şirket bütçelerinin en büyük kalemlerinden biri haline geldi. Devletin bu konuda herhangi bir kolaylık sağlamaması da buna eklenince robot fiyatları rekor seviyelere düştü. Ucuz olduğu düşünülerek alınan birçok robot sadece bir iki sene kullanıldıktan sonra sokaklara terk edilmeye başlandı.

Bu dönemde ilk defa bağımsız robotlar ortaya çıkmaya başladı. Gerekli fabrika ayarlarına dönme işlemi yapılmadan terk edilmeleri nedeniyle Türkiye genelinde hafızası hala yerinde ve hiçbir kişi ve kuruma bağlı çalışmayan binlerce robot ortaya çıktı

Robotların Camilere Girmesi

1970-80 yılları robotların toplumdaki yeri için bir dönüm noktası oldu. Birçok robot enerji temin etmek için kendi iradeleriyle farklı yerlerde toplanmaya başladı. Bu yerlerden biri de özellikle büyük şehirlerde camilerin etrafı oldu.

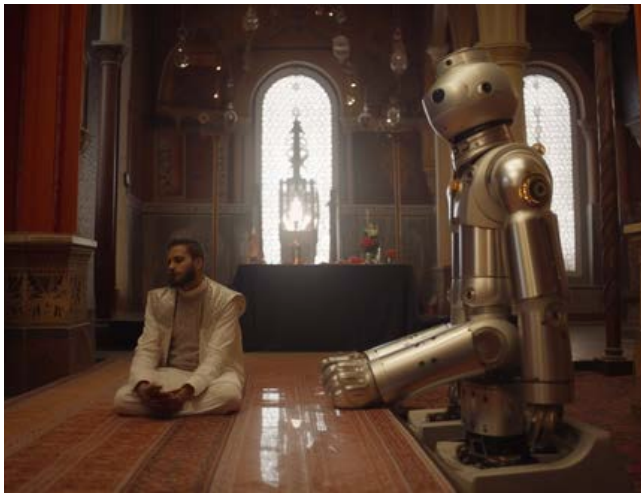
Darbe sonrası yeni hükümet ordunun devlet içinde robot kullanılmaması şartıyla kurulmuş ancak bu geçiş hükümeti toplumda sayısı gitgide artmakta olan aktif robotlarla alakalı herhangi bir politika üretecek isteğe ve siyasi kapitale sahip değildi.

Eskiden kamu görevinde özellikle planlama ya da bakanlıklarda çalışması için tasarlanmış robotlar yeni koşullara uyum sağlamakta zorlanmadı. Birçok bağımsız robot toplumsal normları ve islami geleneğe ait ögeleri öğrendi ve enerji karşılığında cami ve cemaatlere yakın derneklerde hizmet vermeye başladı.

Enerji ihtiyaçları devlet tarafından finanse edilen camiler bu kaynağın büyük kısmını robotlara ayırmaya, hatta cemaatlerini robotlar etrafında örgütlemeye başladı.

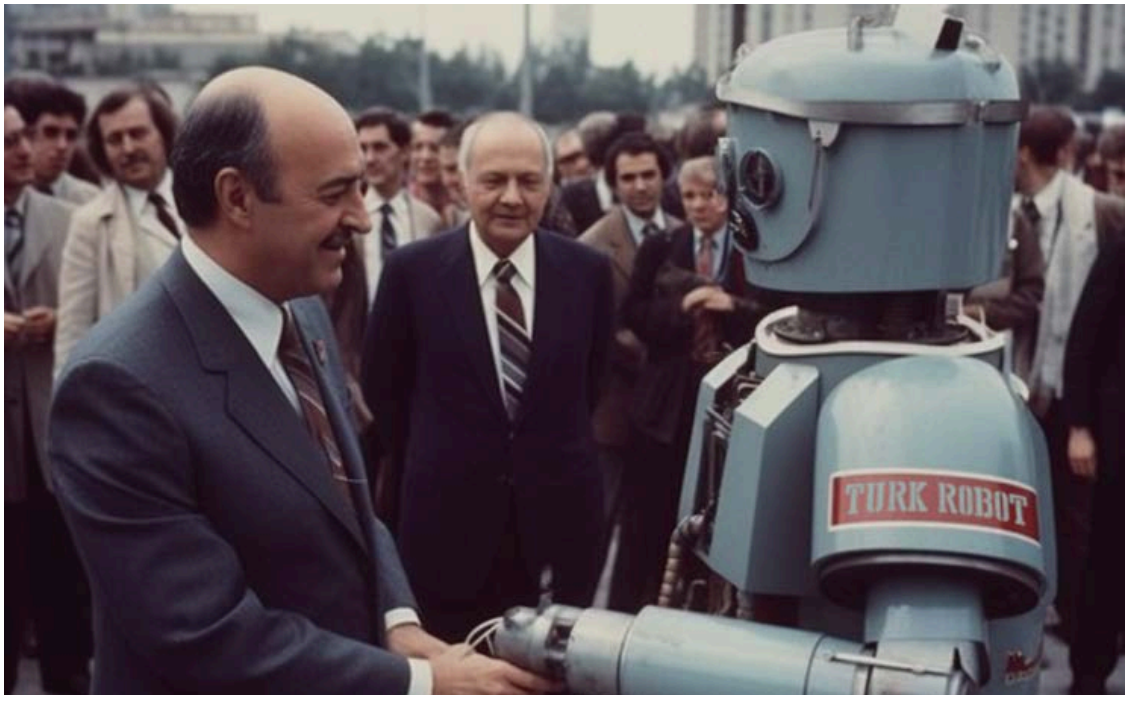
İstanbul merkezli Karakapı tarikatı lideri şeyh Kamil Memduh Çıyan bu dönemde ön plana çıkan kişilerden biriydi. Çıyan İslam'da robotların yeri konulu birçok vaaz veriyor ve etrafında topladığı robotları cemaatine ve yeni oluşturduğu kitlesel harekete kolaylıklar sağlamak için kullanıyordu.

1980 yılına geldiğimizde Türkiye'de en çok robot kullanan kesim muhafazakarlardı. Karakapı tarikatı ise Türkiye çapında kurdukları sosyal yardımlaşma ağı ve dernekler zinciri sayesinde siyasi bir odak haline geldi. Birçok bağlantıya sahip tarikat aynı zamanda robotların dini ritüellerde de kullanılmasının önünü açacak bir dizi teorinin öncüsü oldu. Öyle ki, Kamil Memduh Çıyan'ın yazdığı kitaplar özellikle Arap ülkelerinde çok yaygın okunuyor ve bazı siyasi partiler tarafından ideolojik temel olarak kabul ediliyordu.

Aynı tarihlerde darbe sonrası kurulan hükümetten robotlara uzak olmayan ve aynı zamanda İslami gelenekten gelen bürokratlar, Karakapı tarikatı lideri şeyh Kamil Memduh Çiyan'ın öncülüğünü yaptığı siyasi akıma yakınlaşmaya başladı. Özellikle bazı belediye başkanları ve orta düzey bürokratlar devletin depolarda bıraktığı binlerce robotun cemaatler tarafından satın alınmasının yolunu açtı. Yeniden programlanan robotlar cemaat ve belediyeler tarafından bu hareketin siyasi hedefi olan düşük gelirli halka hizmet götürmek için kullanılmaya başlandı.

1985 yılında büyük şehirlerin yerel seçimleri bu yeni siyasi grubun desteklediği bağımsız adaylar tarafından tarihi bir zaferle kazanıldı ve bir sonraki seçimlere girmek üzere robotçu ve islami gelenekten gelen Nizami Akım Partisi yoğun bir halk desteğiyle kuruldu.

Robotçu İslami Hareket

Ancak yerel seçimlerin kaybedilmesiyle işin ciddiyetini anlayan hükümet, geçmişten kalan bir siyasi refleksle, farkında olmadan yeni bir dönemin kapısını açacak bir yasağa imza attı. Özellikle ordunun ve bazı diğer kurumların da durumdan rahatsız olduklarına dair yaptıkları açıklamalar üzerine robotların sivil kullanımını yasaklayan bir yasa tasarısı apar topar meclisten geçirildi. Robotların belediye, cami, üniversite ve benzeri kamusal alanlarda kullanımı tamamen yasaklandı. Cemaatlerin elindeki robotlar toplatılmaya başlandı. Türkiye'nin daha önce hiç görmediği büyüklükte protestoların fitili yakılmış oldu.

Sadece birkaç hafta içerisinde muhafazakar gruplar Türkiye'nin birçok şehrinde sokağa döküldü. Bazı üniversiteler, camiler ve özellikle Nizami Akım Partisi'ni destekleyen küçük Anadolu sanayicisi protestolarda başı çekiyordu.

Robotların görüldüğü yerde toplatılmaları nedeniyle robot sahipleri robotlarını saklıyor ve tepki olarak robot maskeleri ya da robot benzeri kıyafetlerle kamusal alanlarda boy gösteriyorlardı. Üniversitelere robot maskeleriyle giren öğrenciler derslerden atılıyor, sokakta bu şekilde yürüyen kişilerin ifadeleri alınıyor ancak tepkiler bastırılamıyordu.

Aynı senenin sonunda robot maskeleri siyasi sembol haline gelmiş, özellikle muhafazakar çevrelerde oldukça yaygınlaşmıştı. Hükümet göz ardı edilemez bir halk desteği ve robot avantajıyla iktidara yürümekte olan yeni siyasi oluşumun önünü alamamış, son kalan hareket alanını da yanlış kullanmıştı.

1987 yılında yapılan genel seçimlerin hemen öncesinde ordunun da baskısıyla Nizami Akım Partisi kurulduktan sadece iki yıl sonra kapatıldı. Ancak meclise bağımsız olarak giren on altı millet vekili mecliste grup kurmayı başardı. Meclis oturumlarına robot maskesiyle gelen grup o dönem yıllarca konuşulacak büyük bir siyasi kriz yarattı.

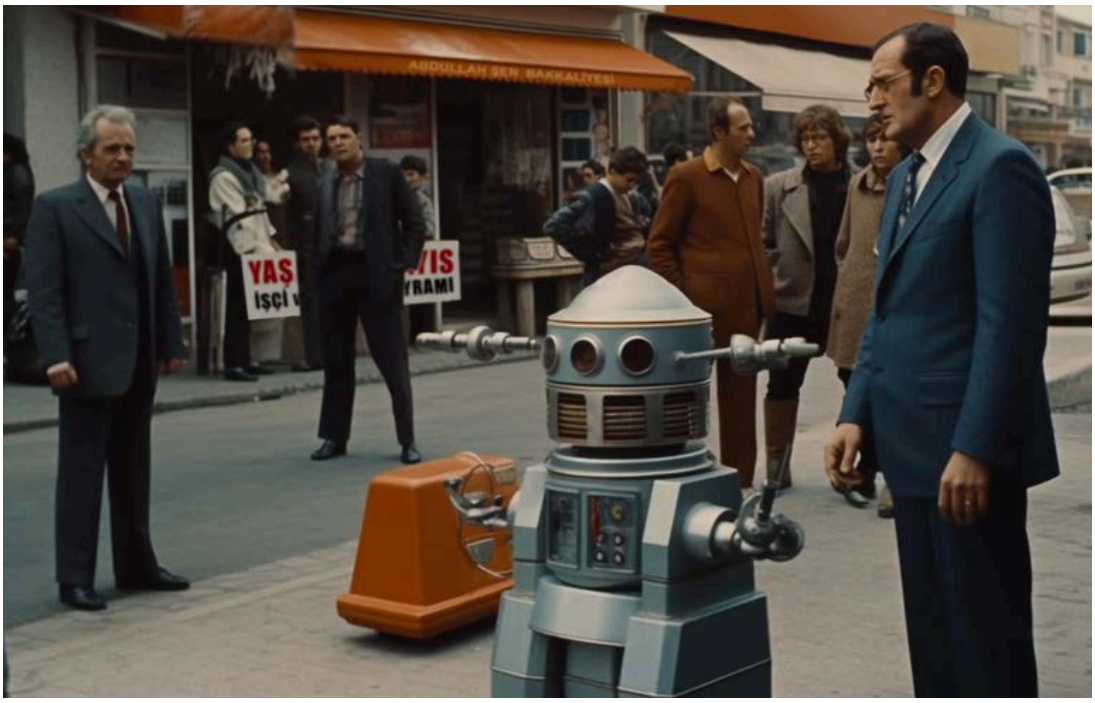

Bardağı taşıran son damla 1990 yılında İstiklal Caddesi’nde yapılan bir yürüyüş esnasında robot kıyafetleri giyen bir gencin polis tarafından robot sanılarak vurulması oldu. Aynı hafta hükümet erken seçim ilan etmek zorunda kaldı.

Kapatılan Nizami Akım Partisi'nin yerine daha geniş kitleleri ve çıkar gruplarını içine alarak kurulan Milli Devre Partisi aynı yıl yapılan seçimleri ezici bir üstünlükle kazanarak meclis çoğunluğunu tek başına sağlamayı başardı. 1990 yılı Türkiye'de geri dönüşü olmayan yeni bir dönemin kapılarının açıldığı sene oldu.

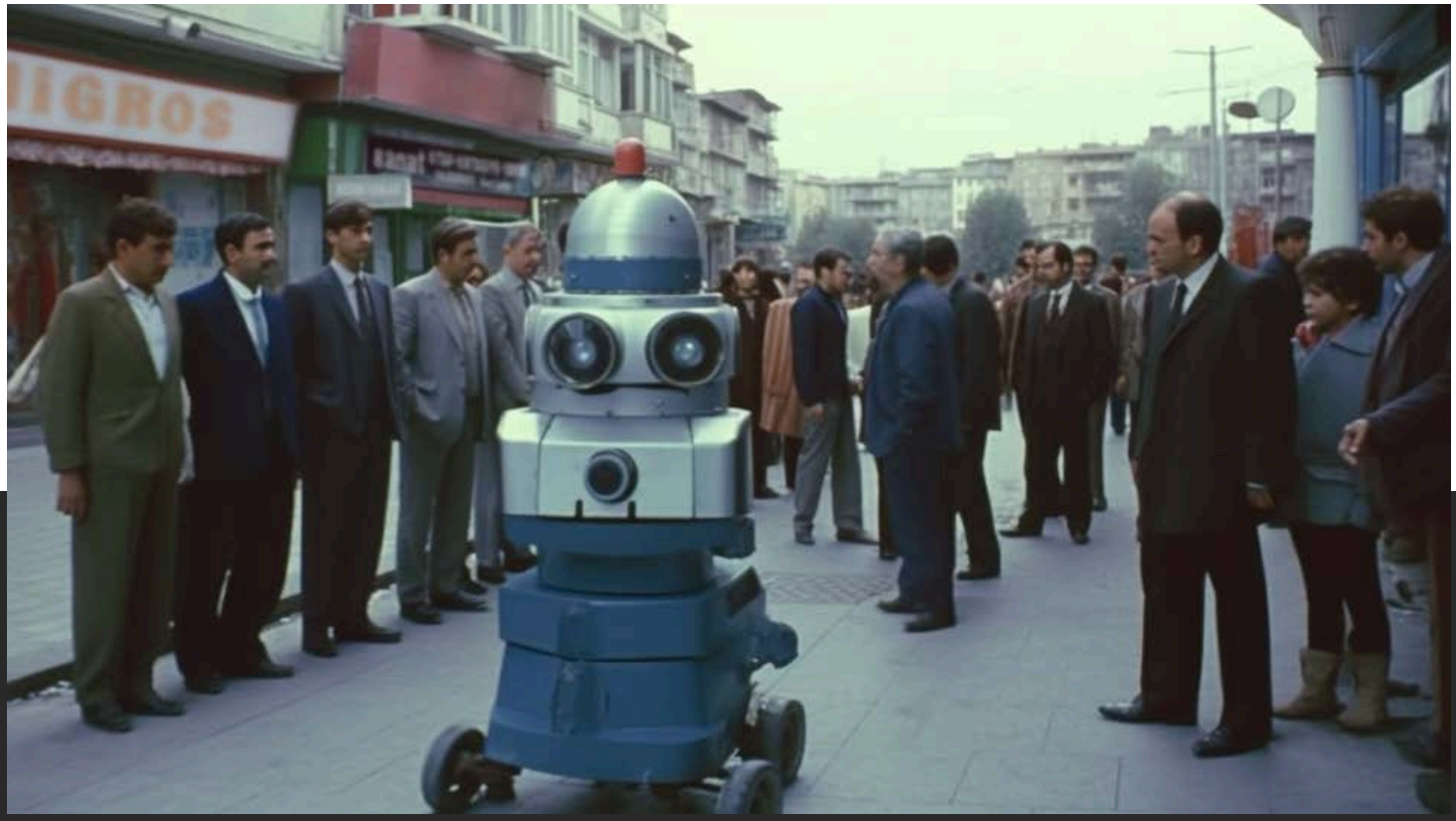
Milli Devre Hükümeti

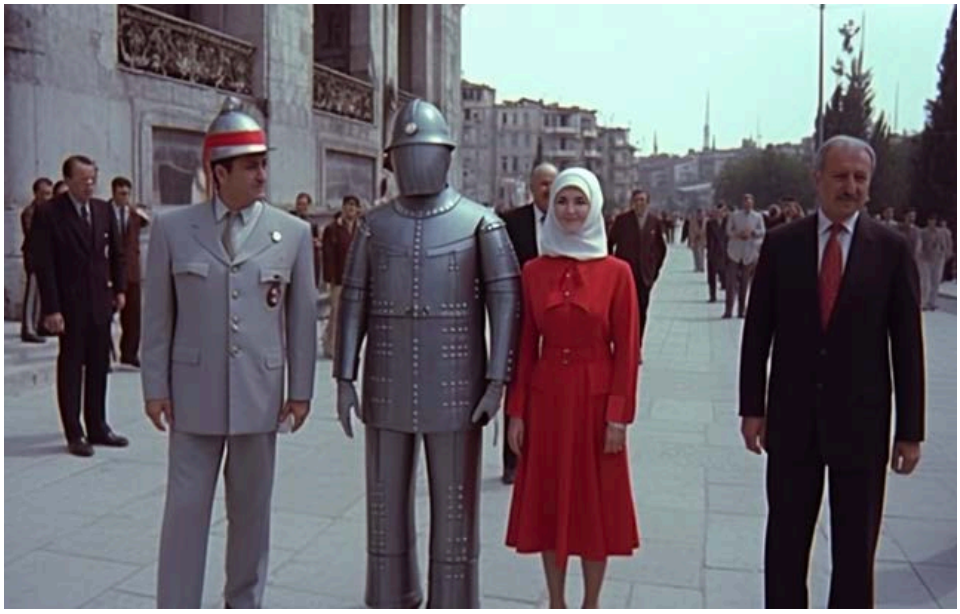

Milli Devre hükümeti ilk iş olarak robotların devlet kullanımına geri alınması, orduya yeniden entegrasyonu, ve robot üretecek ya da kullanacak özel inisiyatiflere verilecek teşviklerle ilgili bir dizi yasal düzenleme yaptı.

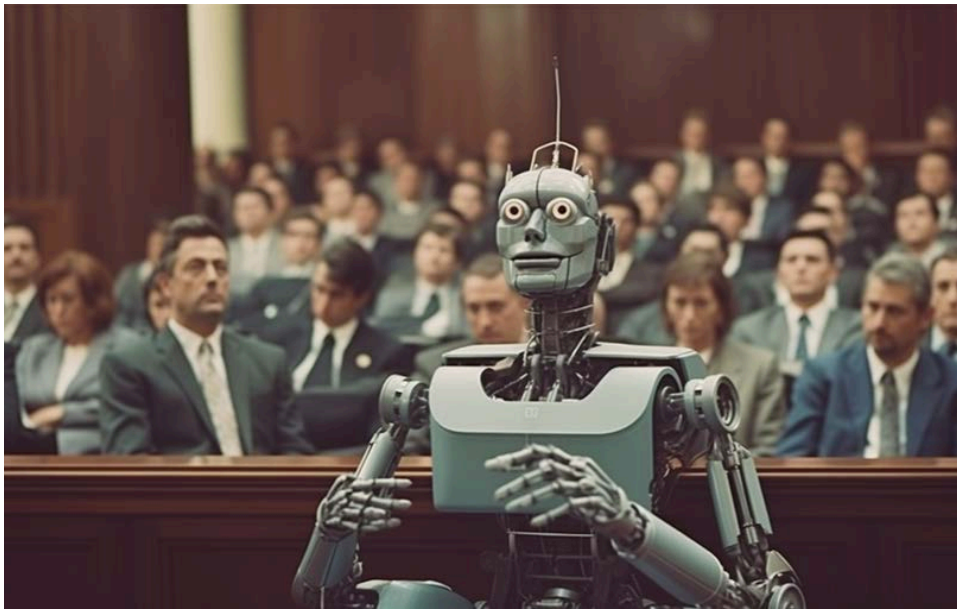

Verilen teşviklerin de etkisiyle Türk malı birçok robot markası ortaya çıktı. Türkiye kısa sürede kendini Ortadoğu ve Kuzey Afrika'ya robot ihraç eden bir konumda buldu.

Sivillerin, özel iştiraklerin ve derneklerin robot kullanımı ve erişimi anayasal güvence altına alındı. Bu dönem, devletin kullandığı sembollerde cumhuriyetin kuruluş döneminin ve robot mirasının hatırlandığı ve hatırlatıldığı bir dönem oldu.

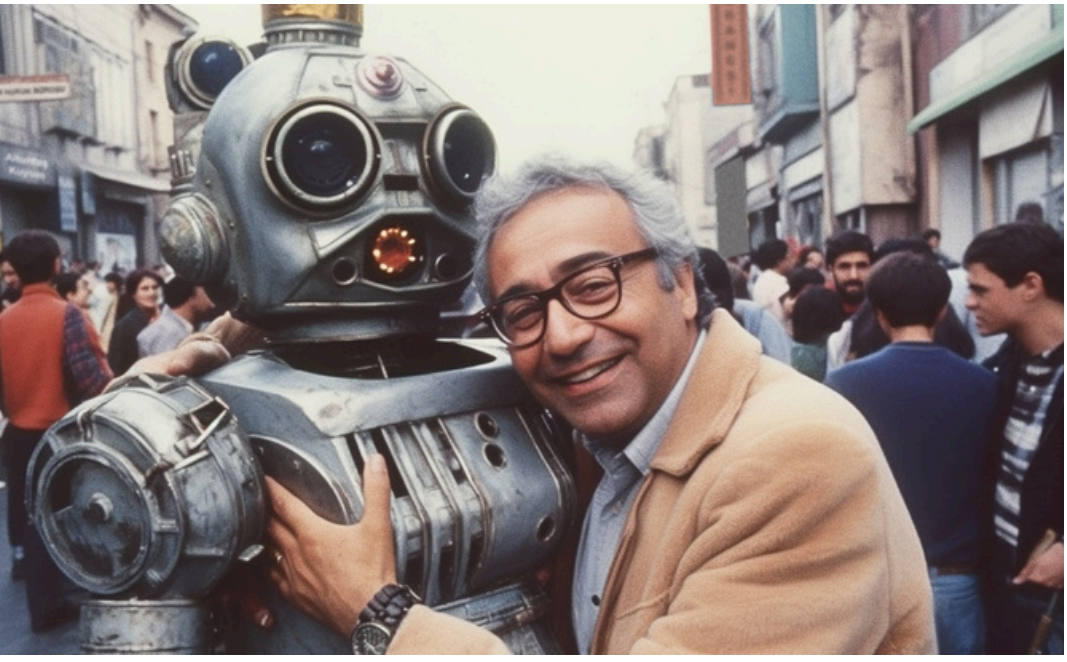
Robotların hem ilk siyasi haklara hem de temsiliyete sahip olduğu bu yıllarda, oy verme yetkisi olmaması şartıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne temsili bir robot Milletvekili alındı.

Yine aynı sene robotlara ilk kez vatandaş olma hakkı tanındı ve yasama ve yargıda robotların statüsünü belirleyecek bir dizi reform yapıldı. Artık robotlar, avukat ve hakim olabiliyor, seçimlerde aday gösterilebiliyor ancak insanlardan farklı olarak oy veremiyorlardı.

Türkiye toplumunun farklı kesimleri bu robot açılımını samimi bir şekilde destekledi. Özgürlük alanlarının genişlemesi ve robotların toplumun her kesimi tarafından özgürce kullanılması hem kültürel alanda hem de üretim ve ekonomide hızlı bir canlanmaya neden oldu.

1994 yılına gelindiğinde ilk dönemini demokratik açılımlarla ve kemikleşmiş devlet bürokrasisiyle mücadele ederek tamamlayan MDP, genel seçimleri ikinci kez meclis çoğunluğunu alarak rahatlıkla kazandı.

MDP'nin ikinci döneminde devletin kimliği ve görev alanı da yavaş ama emin adımlarla değişmeye başladı. Din İşleri Bakanlığı camilerde çalışmak üzere insan suretinde olmayan özel robotlar atıyor, son teknolojiyle üretilen bu robotlar devletin muhafazakar kesimlerle barışmasının da bir sembolü haline geliyordu.

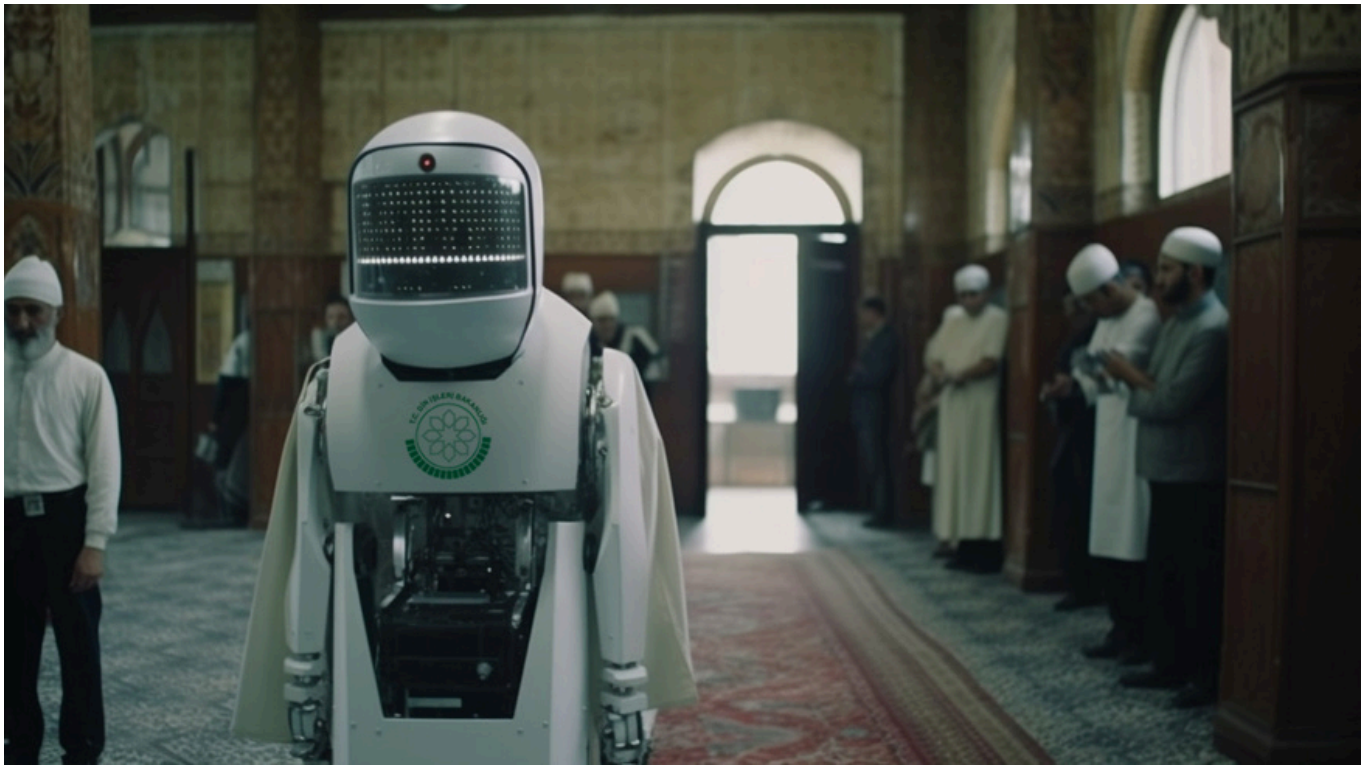

Robot ve robotizm Türkiye'nin geleneksel çevrelerinde ve muhafazakar kesimlerince hiç olmadığı kadar benimsenirken kamusal alanda da robotların görünür hale gelmesi normalleşmeye başladı.

Hükümet aynı zamanda robotlar sayesinde oluşturduğu ve devlet bütçesinden beslenen sosyal yardımlaşma ağını tüm Türkiye'ye yaydı. Bu dönemde Türkiye'de toplum sözleşmesi yeniden tasarlanmış, halkın büyük kısmıyla devletin ilişkisi bir kez daha robotlar üzerinden tanımlanır hale gelmişti.

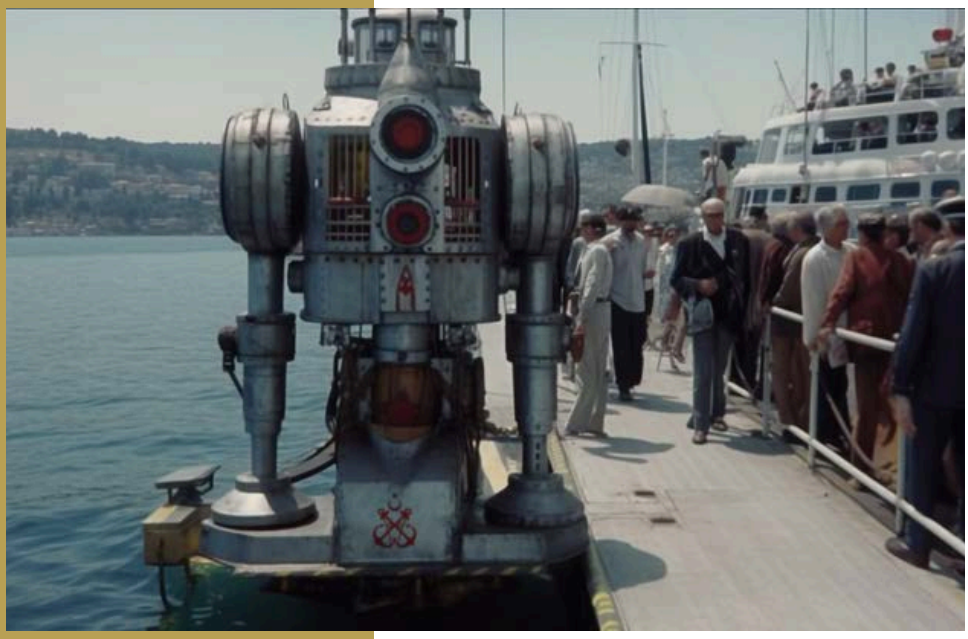
Milli Devre hükümetinin ikinci dönemi boyunca robot üretiminin neredeyse tamamen özelleştirilmesi ve devletin kullanacağı robotlar için açılan ihalelerin hükümete yakın iş insanlarına dağıtılması, MDP'nin sermaye odaklarıyla da robotlar üzerinden özel bir ilişki kurmasına önayak oldu.

1998 yılınında Türkiye Cumhuriyeti'nin sunduğu tüm hizmetler robotların üzerinden verilir hale gelmiş, sağlık, ulaşım, eğitim gibi alanlar tamamen robotlara entegre edilmiş, emeklilik yaşı ülke genelinde 45-55 aralığına düşmüş, hükümet devlet imkanlarını kendisine yeniden oy verecek toplum kesimlerine belli bir seviye refah sunmaya odaklamıştı.

Bu refah dönemi 1998 yılının sonuna doğru muhalefetin güç kazanması ve dünyada baş gösteren enerji krizinin etkisiyle sona erdi. Ülkede enflasyon hızla yükseliyor, devlet bütçesinin çok büyük bir kısmı robotlar üzerinden kurulan kaynak dağıtım ağına gidiyor, dışarıdan enerji ithal eden Türkiye için bu durum sürdürülemez bir hal alıyordu. Seçim zamanı yaklaştıkça, anketlerden iyi sonuç alamayan hükümet popülist politikalarla halkın her talebine yeni robotlar üreterek cevap vermeye çalıştı.

Ekonomik Kriz ve çöküş dönemi

Aynı yıl, Milli Devre Partisi üçüncü dönem seçimini çok az bir farkla kazanmayı başardı ancak ekonomik kriz ve seçim öncesinde yapılan harcamalar nedeniyle devletin kasası neredeyse boşalmış ve robotların ihtiyacı olan yüksek enerji karşılanamaz hale gelmişti. Türkiye ve Milli Devre hükümeti karanlık bir döneme doğru hızla yuvarlanıyordu.

2000 yılının sonlarında başlayan küresel enerji krizi Türkiye'yi çok derinden etkiledi. Devlet fonksiyonlarının büyük kısmını sağlayan robotlar bakımsızlık ve enerji eksikliği nedeniyle kullanılamaz hale geldi. Büyük şehirlerde sokaklar adeta robot mezarlıklarına döndü.

Son dönemde üretilen milyonlarca robot hurda parçası olarak satılıyor, birçok aile robotlar üzerinden kurdukları gelir kaynağını kaybediyor, birçok yaşlı ve emekli kendilerine bakan robotları çalıştıramaz hale düşüyordu. 1923 yılından beri verilen farklı mücadelelerle toplumun temel taşlarından biri haline gelmiş robotlar gönülsüzce devre dışı bırakılıyor, Türkiye adeta bir asır öncesine itiliyordu.

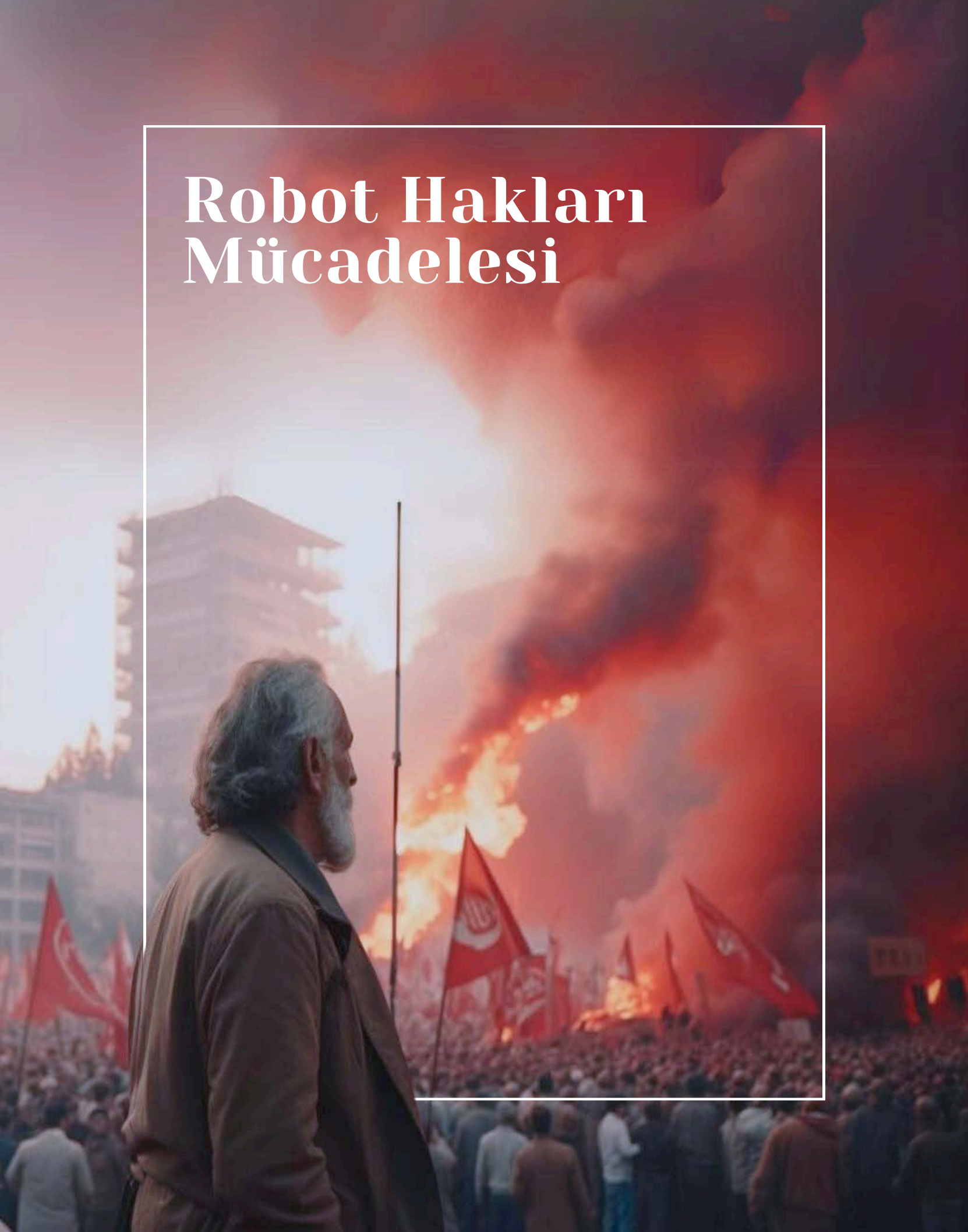

Ekonomik zorlukların yanı sıra yıllar içinde birçok ailenin ayrılmaz parçaları haline gelmiş robotların kullanılamaz duruma düşmesi Türk halkını duygusal olarak da çok etkiledi. Birçok aile iki nesildir beraber yaşadıkları robotları hükümetin kötü politikaları yüzünden kaybetmiş, hem sosyal hem de ekonomik anlamda zor duruma düşmüştü.

Cumhuriyetin kuruluşuyla yeniden özdeşleştirilen robotların ilk defa bir yasak nedeniyle değil de imkansızlıktan kullanılamamasının faturası hükümete kesildi. Milli Devre hükümetine muhalif kesimlerce Avrupa'da uygulanan düzenlemeler işaret ediliyor ve robot hakları konulu konuşmalar düzenleniyordu.

Robot Hakları Mücadelesi

2000 yılında önde gelen robot dernekleri ve muhalif siyasetçiler robot üretimine sürdürülebilirlik şartı getiren yasal düzenleme taleplerini yüksek sesle dile getirmeye başladı.

Türkiye'nin farklı yerlerinde bağımsız kurulan robot dernekleri aynı yıl İzmir'de ilk kez ortak bir kongre düzenleyerek, Türkiye Robot Hakları Derneği (Robo-Der) adı altında birleştiler. Yeni dernek kuruluş deklarasyonunda insanlarla ortak bir yaşam kurmuş olan robotların çalışır halde tutulmasının dolaylı yoldan insan haklarıyla ilişkili olduğunu, birey ve grupların maddi ve manevi varoluşlarını direkt etkilediği için bu kapsamda ele alınması gerektiğini açıkladı.

Modern robotizm düşüncesine toplumun birçok kesiminden de destek geldi. Ancak islami cemaatler bu yeni robot yanlısı akımı kesin olarak reddetti. Artık hayatta olmayan tarikat şeyhi Çıyan'ın döneminde yazdığı kitapları referans alan cemaatler, robotların insanlara hizmet için yaratıldığını ve aksini söylemenin günah olduğunu savundu ve mevcut hükümete tam desteklerini açıkladı.

Türkiye'de ilk defa robot davası neredeyse tüm siyasi görüşler tarafından destekleniyor ve kabul görüyor ancak konunun ele alınma biçimi hakkında ciddi fikir ayrılıkları oluşuyordu.

2002 yılında böyle gergin bir ortamda seçime gitmesi gereken Türkiye’de, Milli Devre hükümetinin ekonomik zorlukları gerekçe göstererek aldığı olağanüstü hal kararı ve seçimlerin iptali yeni bir dizi şiddet olayını tetikledi.

Sadece birkaç sene önce robotlarını kaybeden Türk toplumu şimdi de sokak olaylarında düzenli olarak gençlerini kaybetmeye başladı. Bu dönem kırmızı renk, robot hakları ve bunun etrafında şekillenen mücadelenin temsiliyeti haline geldi.

Türkiye toplumu bir kez daha hakları için mücadele etmek zorunda kalmış, siyaset kurumu tarafından yüz üstü bırakılmıştı.

2005 yılının sonlarına doğru sokaklar kontrol edilemez hale gelmeye başladı. Milli Devre hükümeti kendini yandaş tarikatlara ve sermaye sahiplerine ayırdığı hazine desteklerini dahi ödeyemez bir halde buldu.

Protestolara katılım her geçen gün giderek artıyor, acil seçim çağrısı ve robotlar konusunda yasal düzenleme isteği toplumun farklı kesimleri tarafından yüksek sesle dile getiriliyordu.

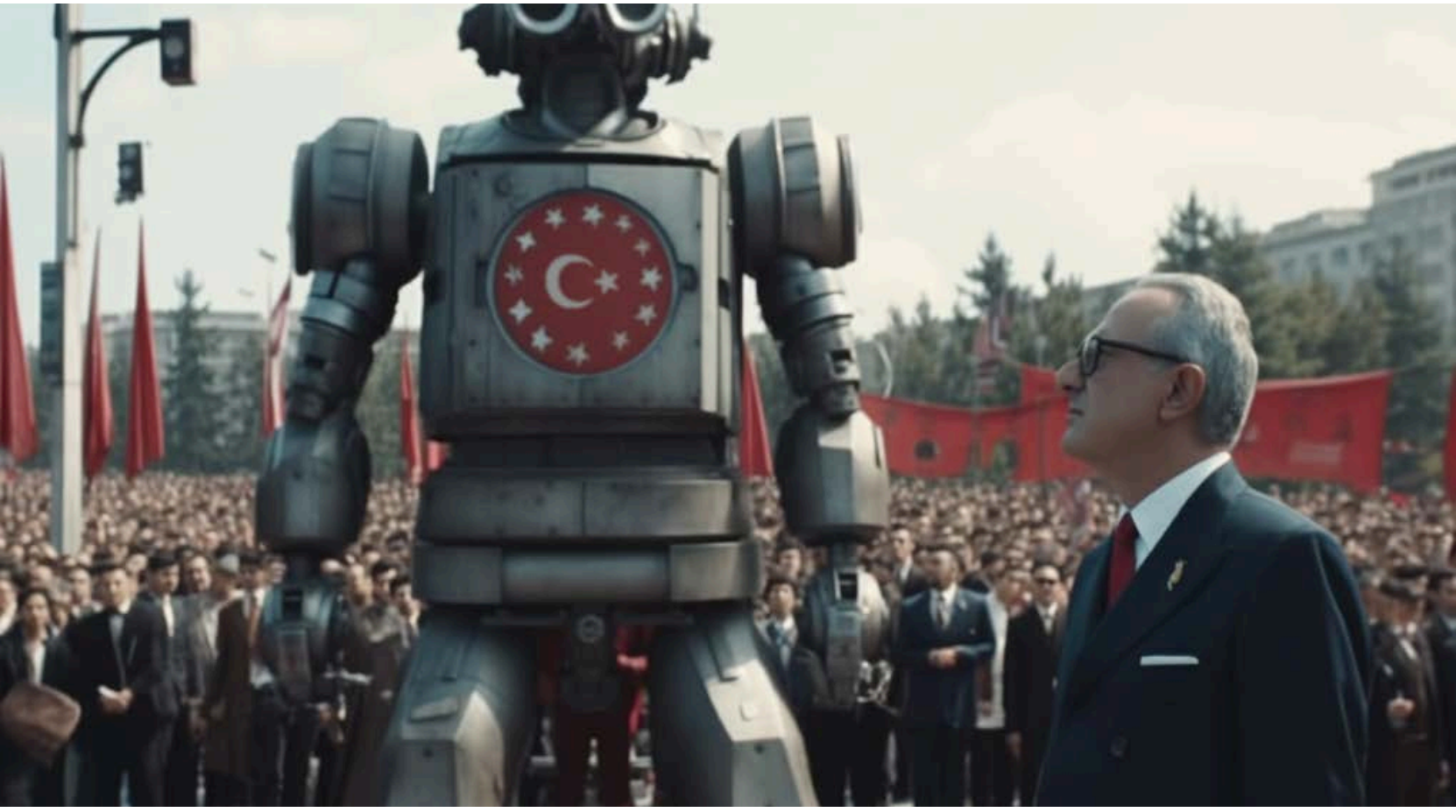

Bu dönem aynı zamanda siyasetçi robotlar ortaya çıktı. Uzun süredir fabrika ayarlarına dönmemiş ve zamanında devlet kademelerinde görev almış bazı robotlar robot hakları konusunda önemli rol oynadı ve kitleler tarafından kabullenildi. Fotoğrafta daha önce Milli Devre hükümeti için çalışan daha sonra Robo-Der'de yönetici olan Mustafa Allazer bir miting esnasında görülüyor.

Televizyonlarda robotların etnik kimliği ile ilgili devam eden tartışmalar.

2006 yılının başlarında ise toplumsal muhalefet tamamen birbirine kenetlendi, hükümeti destekleyen birkaç marjinal grup hariç neredeyse herkes hükümetin karşısında yer alıyordu.

Toplumsal baskının önünde duramayan hükümet bir gece apar topar istifa etti. Milli Devre Partisi'nin lideri ve birçok kurmayı yargılanma korkusuyla yasadışı yollarla yurtdışına kaçtı.

Yeni Dönem: Dijital Cumhuriyet Partisi ve Robot Hakları

Milli Devre hükümetinin istifasının ardından muhalefeti oluşturan farklı siyasi oluşumlar Dijital Cumhuriyet Partisi adı altından birleşti. Mecliste yer alan diğer partilerle toplumun geniş kitlelerini içine alan bir koalisyon hükümeti kurmayı başardılar. Yeni hükümetin en önemli vaadi ülkenin anayasasının ve kurumlarının yeniden yapılandırılması oldu.

Türkiye'nin uzun yıllardır üzerine çökmüş olan umutsuzluk havası kısa sürede yerini toplumsal barışa bıraktı. Yeni hükümeti ve söz verdiği reform paketini birçok ünlü isim de destekledi.

Seçimlerin ardından koalisyon hükümeti hem meclisten hem de halktan aldığı büyük destekle robotların üretim ve devamlılığını garanti altına alacak ve bireysel olarak robotlara kısmi haklar tanıyacak bir maddeyi anayasaya eklemeyi başardı.

2010 yılları itibariyle robot üretimi, robotların bakımı ve çalışır halde tutulması yasal güvence altına alındı. Sahipli bile olsa robotlara iş karşılığı verilecek enerji ödemelerinin yasal düzenlemeyle asgari sınırın altına inmesi engellendi. Aynı zamanda bağımsız ve sahipsiz robotların üniversite, dernekler ve siyasi partiler gibi fikir üreten kurumlara katılmasının da önü açıldı.

Korkulanın aksine robotlara tanınan yasal haklar birçok robotu siyasi faaliyetlerden uzaklaştırdı. Bu dönem yapılan araştırmalar bağımsız ve sahipsiz robotların çoğunlukla olabilecek en basit işlere yöneldiğini ve en kısa süre çalışacakları meslekleri seçtiklerini gösteriyor.

İstanbul gibi büyük şehirlerde, işe gidip gelen robotlar görmek çok normal bir hal aldı. 2011 yılında İstanbul'da yapılan nüfus sayımında toplam kayıtlı 400 bin bağımsız ve sahipsiz robot olduğu ortaya çıktı.

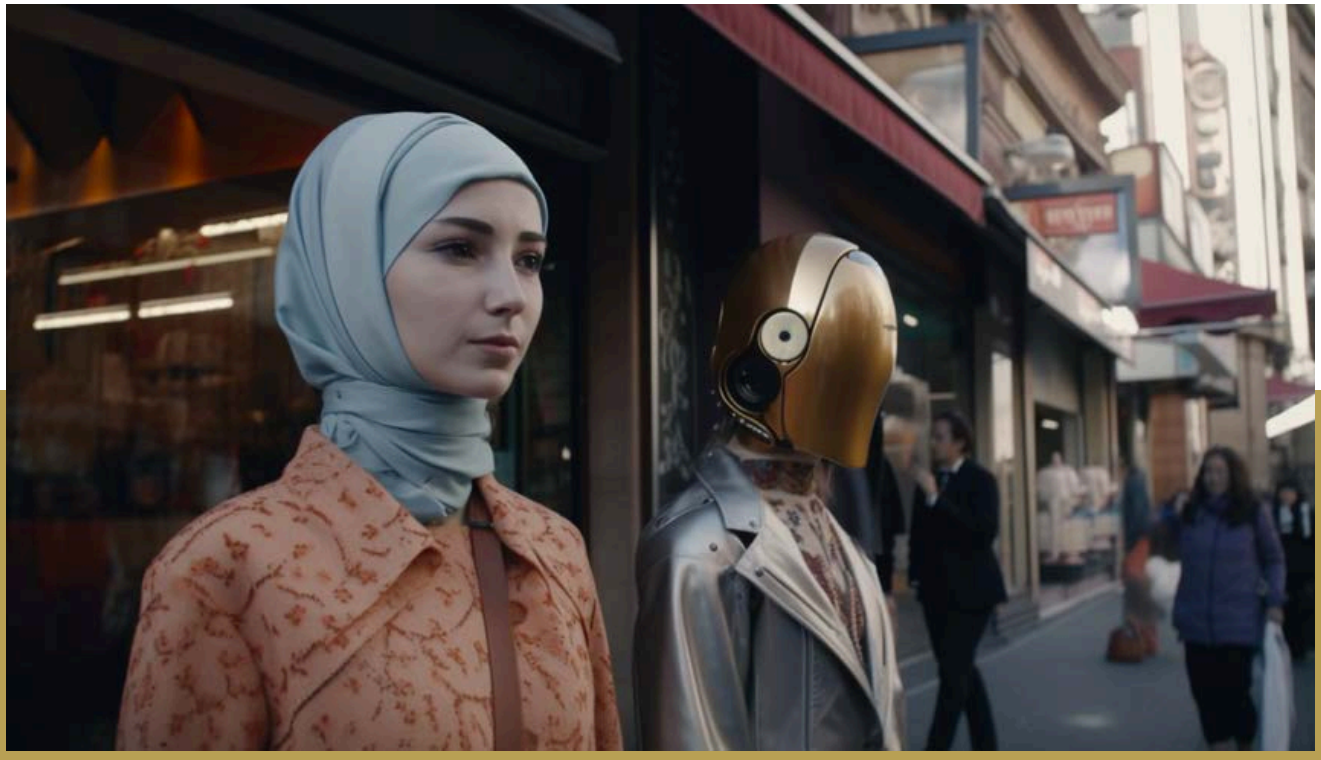
Bu dönemde robot çalıştırmak küçük İstanbul esnafı arasında da oldukça yaygın bir durum haline geldi. Aynı zamanda robotlar eğlence sektöründe de kendilerine yer bulmaya başladı.

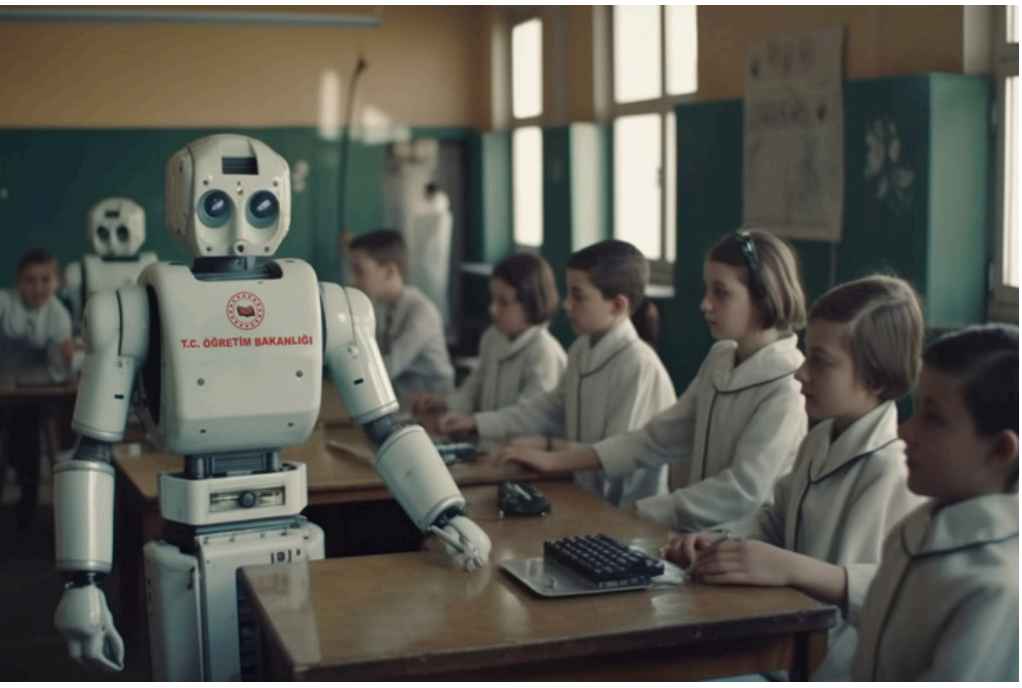
Günümüzde Robotlar ve Türk Toplumu

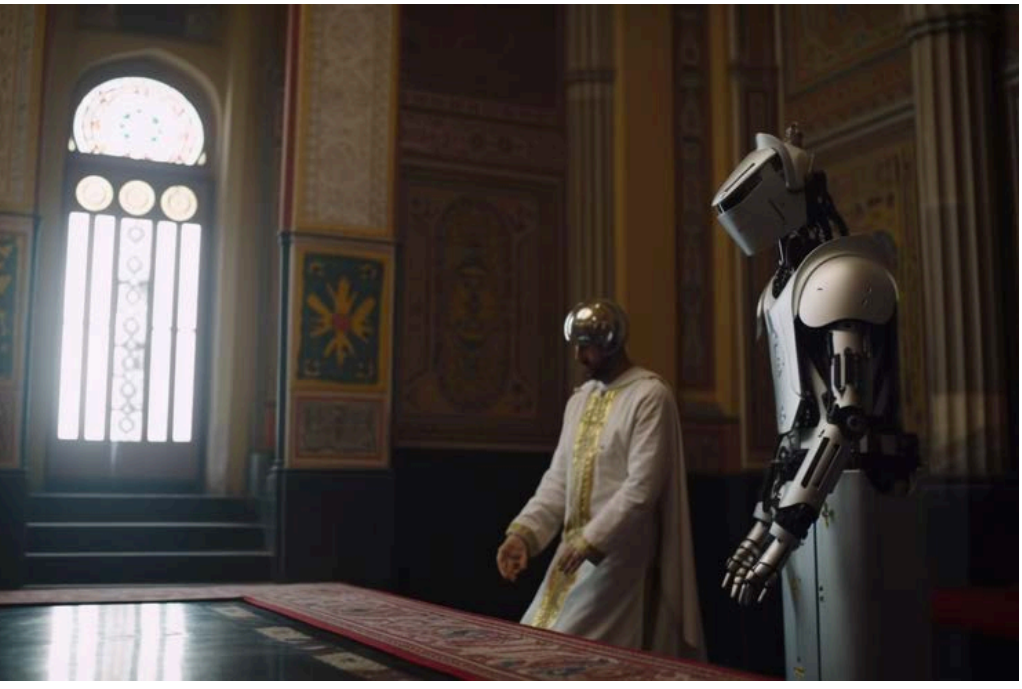

Türkiye’nin MDP hükümeti döneminde yaptığı aşırı robot üretiminin ve tamamen robotlara dayanan ekonomik modelin getirdiği yıkımı atlatması maalesef yıllar aldı. 2020 yılının ilk çeyreğinde robotlar ve robot hakları tartışmaları yerini robotların Türkiye toplumuna tam entegrasyonuna bıraktı.

Bugünlerde robotlar siyasi bir obje olmaktan neredeyse tamamen çıkmış durumda. Robot karşıtları robot kullanmama özgürlüğüne sahip olmakla yetinmek zorunda kaldı. Robot yanlıları ise robotların siyasi çıkar amacıyla kullanılamayacağını anladı.

Cumhuriyet devriminin başlangıçta niyet ettiği gibi robotlar günlük hayatta siyasi bir sembol olmaktan çıkıp toplumu ileriye götüren, üretim ilişkilerini demokratikleştiren, insanların kendilerini görebildikleri birer ayna görevi gören obje ve hatta kişiler haline gelmeye başladı.

Bugün bazı robotlar kendi işlerini kuruyor veya bağımsız çalışıyor. Türkiye'nin neredeyse her şehrinde sadece robotların gittiği mekanların sayısı giderek artıyor. İnsanlarla beraber yaşayan robotlar ailelerin parçası haline gelmeye başladı. Bazı robotlar ise toplumun daha küçük ve az temsil edilen kesimleriyle yaşamayı seçiyor.

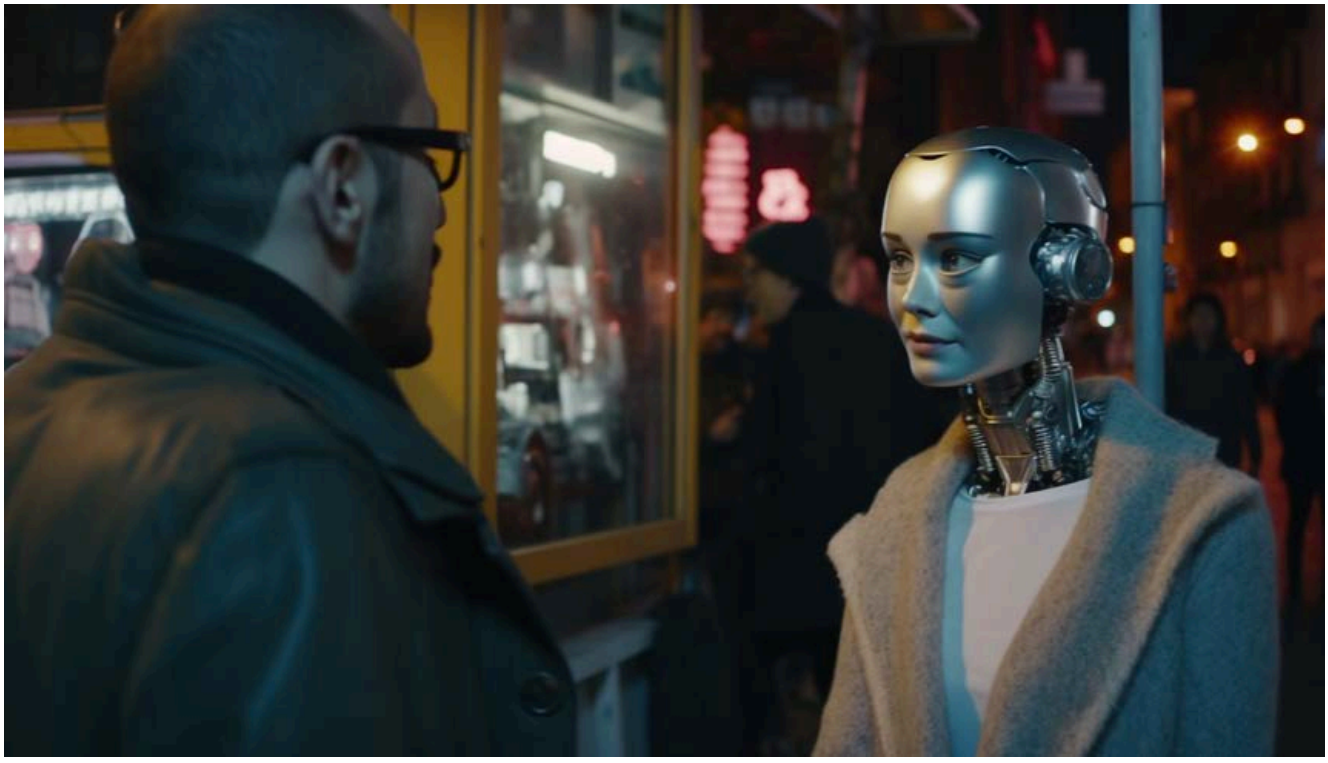
Robotizmin yaygınlaşmasıyla insan ve robot arasındaki sınırlar da gittikçe silikleşiyor.
Hala çok yaygın olmasa da bugün Türkiye'de yarım milyona yakın, insan olarak tanımlanmayı seçmiş robot ya da robot olmayı seçmiş, vücutlarının bir kısım fonksiyonlarını robotik parçalara devretmiş birey var.

Yeni dönemde özellikle güvenlik güçlerinin yasal alanlarının dışına çıkmadığına emin olmak için ara kademelere robot yöneticiler yerleştiriliyor. Bugün toplumda yazılımı bağımsız kurumlar tarafından denetlenen robotlara olan güven siyaset kurumuna ve insanlar tarafından yönetilen devlet aygıtlarına duyulan güvenin çok ötesinde.

Robotlar Türkiye'de islam kültürünün de önemli bir parçası olmaya devam ediyor. Robot haklarının yaygınlaşmasıyla birlikte birçok robot birey zamanında bu haklar konusunda onları desteklemeyen cemaat ve tarikatlar için çalışmaktan vazgeçti. Ancak hala Türkiye genelinde oldukça güçlü, siyasi gelişmeler nedeniyle yer altına çekilmiş robotik bir tarikat ağı olduğu iddia ediliyor.

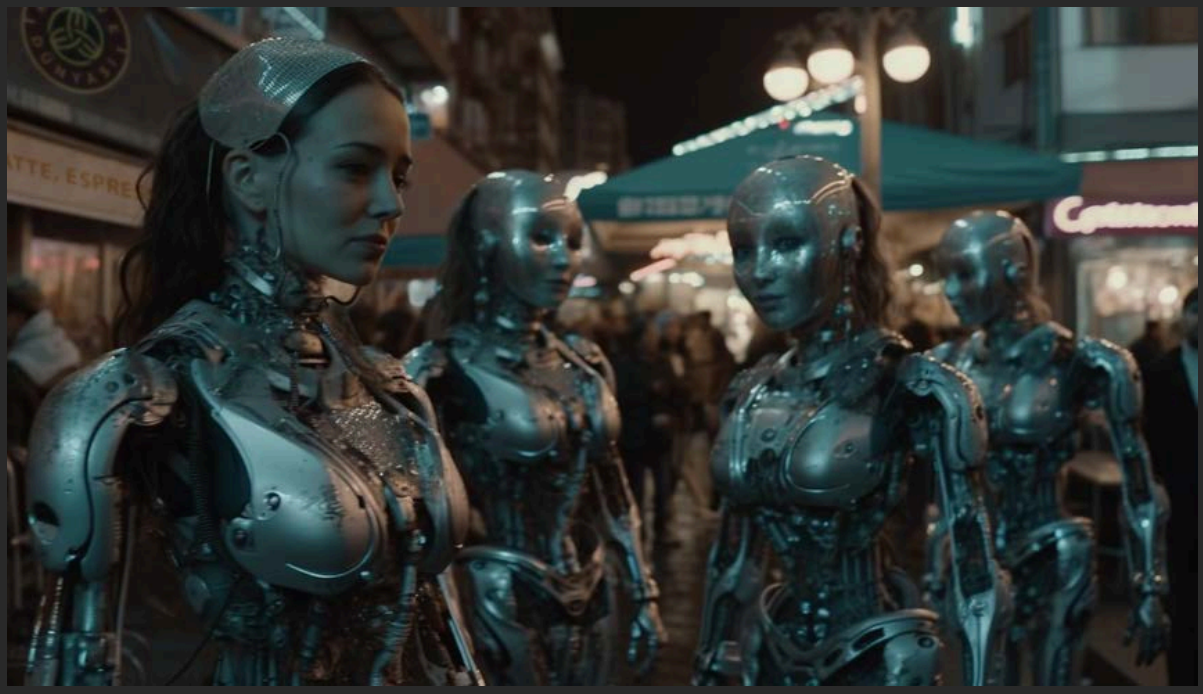

Geleneksel Türk aile yapısı toplumsal barışı sağlayacak şekilde neredeyse 100 yıl sonra ortak bir zemine oturdu. Robotların daha insansı bir görünüme kavuşmasıyla birlikte robot ve insanlar arası ilişkiler de yaygınlaştı.

Gelişen teknoloji sayesinde robotlar artık çok daha insansı görünüyor ve bir çok kişi tarafından uzun dönem partner olarak seçiliyor.

2019 yılında robot evliliklerini serbest bırakan yasal bir düzenleme yapıldı. Bugün insan robot arası evlilikler Türkiye'deki tüm ailelerin yüzde 8'ini oluşturuyor.

Bazı robot karşıtı yayın organları tarafından bu evliliklerin büyük kısmının vergi muafiyeti almak amacıyla yapıldığına dair spekülasyonlar ortaya atılsa da her geçen gün yaygınlaşan romantik ilişkiler bunun böyle olmadığının bir göstergesi.

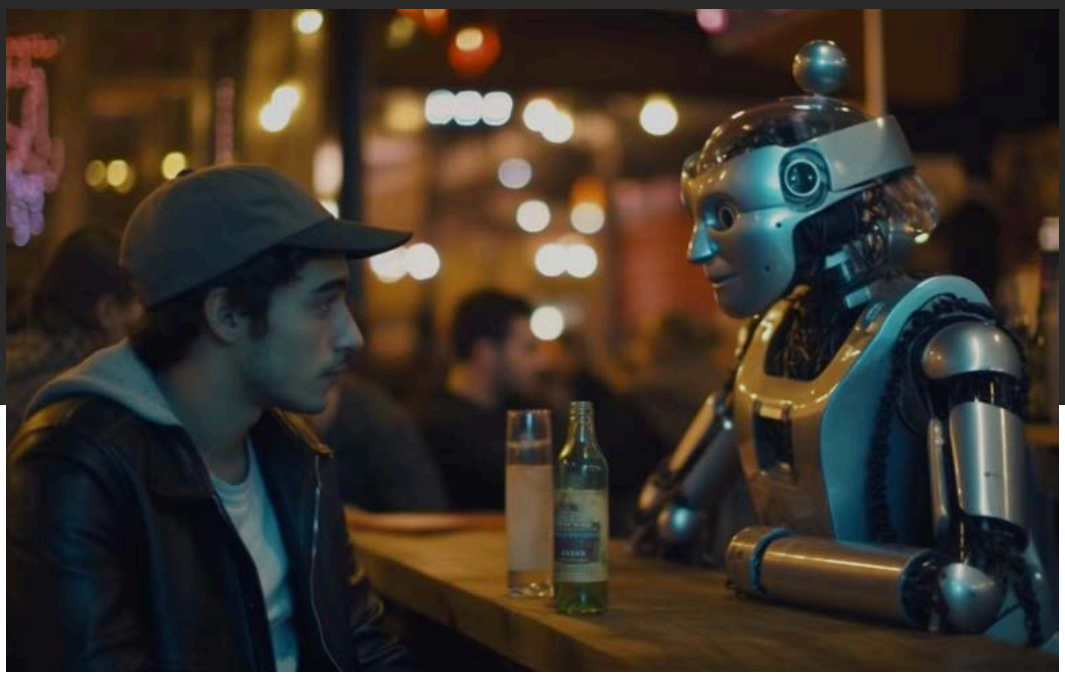

Robot insan arası ilişkilerde bir diğer tartışılan konu ise cinsel yönelim. Robotların bir cinsiyeti olmaması ve kendilerinin, ailelerinin veya sahiplerinin tercihlerine göre erkek ya da kadın gibi davranabilmeleri nedeniyle bu konuya henüz bir açıklık getirilebilmiş değil. Birçok ikinci evliliğini yapan robot yeni partnerlerini farklı cinsiyetten seçebiliyor.

Robotlar artık bizim oğlumuz, kızımız, çalışanımız, eşimiz, dostumuz ve hayatımızın olmazsa olmaz parçaları. Yüz yıl süren bu davayı ve mücadeleyi Türkiye ve Türk halkı çok bedel ödeyerek atlattı. Bugün geldiğimiz yerde robotsuz bir Türkiye, toplumun çoğunluğu tarafından hayal bile edilemiyor.

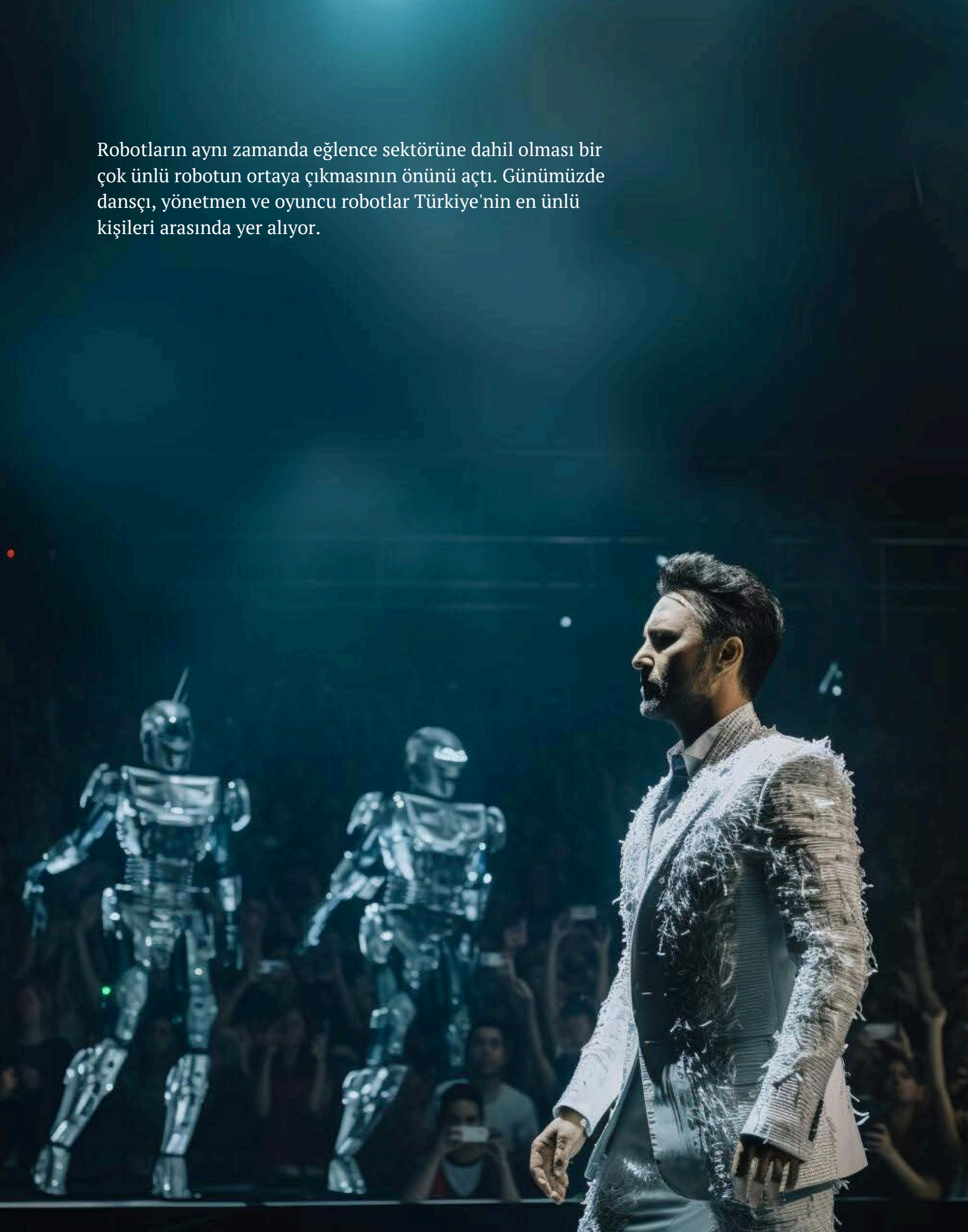

Robotlar eğlenceden spora toplumun ilgi gösterdiği her alana büyük bir hızla dahil oldu.

Avrupa'da arka arkaya alınan başarılar sayesinde taraftarlar, robot teknik direktörleri çok çabuk kabullendi. Fotoğrafta İstanbul United taraftarları Şampiyonlar Ligi finali kutlamaları sırasında.

Robotların aynı zamanda eğlence sektörüne dahil olması bir çok ünlü robotun ortaya çıkmasının önünü açtı. Günümüzde dansçı, yönetmen ve oyuncu robotlar Türkiye'nin en ünlü kişileri arasında yer alıyor.

Robot üyeleri olan müzik grupları gençler arasında çok rağbet görüyor.

Dizi ve filmlerde de robotları görmek mümkün. Bazı model robotlar oyunculuk konusunda diğerlerinden çok daha iyi olduğunu gösterdi ve düzenli olarak sinema projelerinde kendilerine yer buldu.

Sinema sektöründe robotların rolü, 'Metal Yürek' filmiyle zirveye ulaştı. Robotların var olmadığı bir gelecekte geçen ve zamanda yolculuk yaparak robotları kurtarma mücadelesini konu alan bu filmde, Selin Pikselci ve Cemal Dalga'nın muhteşem performansları göz doldurdu.

Belediyelerin ihtiyaç sahibi ailelere sağladığı robotlar.

Robotlar Türkiye'nin farklı yerlerinden Turizm endüstrisinde de oldukça aktif çalışıyor. Yakın zamanda Kapadokya'da çekilmiş birkaç fotoğraf. Göreme esnafı her tür turistik aktiviteye robotları dahil etmiş durumda.

2023 yılına gelindiğinde Türk toplumu robotları tam anlamıyla sahiplenmiş, tarihsel süreçte beraber atlattıkları zorlukların büyük kısmını doğru yorumlamış, haklar ve demokrasi mücadelesi içerisinde kendi yerlerinin diğer tür, azınlık ve grupların refahına bağlı olduğunu anlamıştır.

Bugün Türkiye belki de robotlar sayesinde beraber yaşamanın değerinin anlaşıldığı, katılımcı ve çoğulcu demokrasinin hakim olduğu; evrensel değerler çerçevesinde temel insan ve robot haklarının ve başta ifade özgürlüğü olmak üzere tüm özgürlüklerin garanti altına alındığı; şiddet, korku, baskı, ötekileştirme, ayrıştırma ve ayrımcılığın yaşanmadığı; hukuka bağlı, vatandaş odaklı, katılımcı, tarafsız, saydam, hesap verilebilir, denetlenebilir bir ülke olmaya bir adım daha yakın.

Yazar Hakkında

Ömer Kavuk, 1988'de İstanbul'da doğdu. Eğitimini Bilkent Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde lisans ve yüksek lisans düzeyinde tamamladı. Genç yaşından itibaren çeşitli dergi, yayın ve basın organlarında gazeteci olarak çalıştı ve Uluslararası Gazeteciler Derneği (IFJ) üyeliğini sürdürdü. Tarih, sanat ve politika alanlarına ilgili olan Kavuk, 2014 yılından itibaren Birleşmiş Milletler'de iletişimci olarak kariyerine devam etti. 2019 yılında, Ankara'nın İtfaiye Meydanı esnafını konu alan "İstenmeyene Değer Biçmek" isimli belgesel fotoğraf sergisini açtı. 2020 yılında Toronto'da Cosmo adıyla body art ve dövme projesi başlattı. 2023 yılında UNDP ile beraber "İklim Sözlüğü" konseptini ve görsellerini hazırladı. Kavuk, multidisipliner bir sanatçı olarak; illüstrasyondan yazarlığa, tasarımdan fotoğrafa kadar farklı dallarda üretim yapmaktadır.

Teşekkür

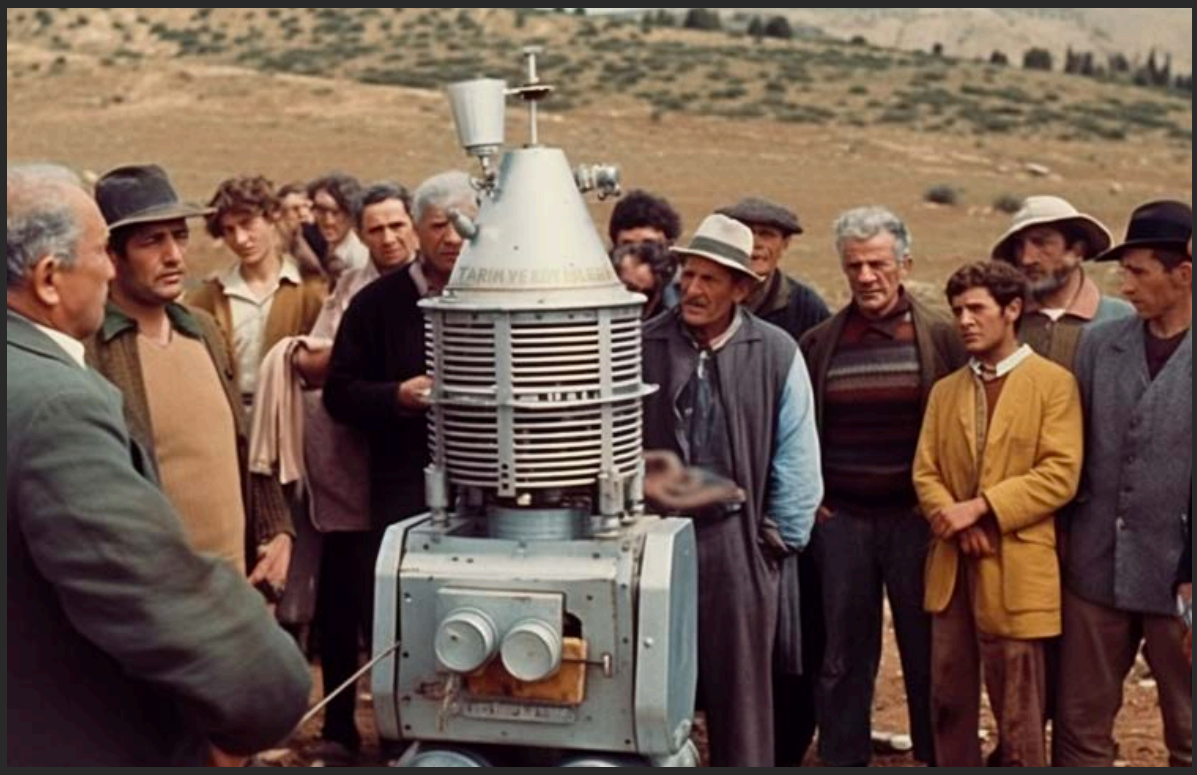
Bu kitabı bana 10 yaşımdan itibaren gazete okutan anne ve babama, kitabın her adımında bana destek olan eşim Sıla'ya, görseller düzenlememe yardım eden dayıma, kendi kendime bir hikaye anlatırken bunu kitaba çevirmemi öğütleyen Korcan'a, defalarca kitabı okuyup bir dolu hata yakalayan Alican'a ve en önemlisi beni hiçbir hayali, siyaset mevhumu olmadan kuramayacak kadar travmatize eden ülkeme canı gönülden teşekkür ederim.

Sorumluluk Reddi

Bu kitap tamamen kurgusal bir eserdir ve içerisinde yer alan karakterler, olaylar ve diyaloglar yazarın hayal gücünün bir ürünüdür. Gerçek kişilerle, kurumlarla, olaylarla veya yerlerle herhangi bir bilinçli benzerlik tamamen tesadüfidir. Bu eserde kullanılan görseller, yapay zeka teknolojisi kullanılarak üretilmiş olup, herhangi bir gerçek kişiyi, olayı veya mekanı temsil etmezler. Bu görsellerin tüm telif hakkı ve fikri mülkiyet hakları eserin yazarına aittir ve herhangi bir şekilde izinsiz kullanılamaz.

Bu eserin amacı, politik ve sosyal konulara dair satirik bir bakış açısı sunarak, okuyucuları düşünmeye ve tartışmaya teşvik etmektir. İçerik, belirli bir politik görüşü teşvik etmek veya herhangi bir gerçek kişi veya kurumu hedef almak amacı taşımamaktadır.

Yazar ve yayıncı, bu kitabın içeriğinin okuyucular üzerindeki etkisinden veya kitabın kullanımından kaynaklanabilecek her türlü doğrudan veya dolaylı zarardan hukuki olarak sorumlu tutulamaz. Bu eser, yalnızca yetişkin okuyucular için tasarlanmış olup, bazı bölümlerindeki dil, tema veya görsel içerik rahatsız edici bulunabilir. Eser, genç okuyucular veya hassas içerikten rahatsız olan bireyler için uygun olmayabilir.

Bu kitap Türkiye tarihinin son yüz yılında, dünyanın bu köşesinde yaşayan insanların başına gelenlere, maruz kaldıkları ve atlattıkları değişim ve travmalara kurgusal bir bakış açısı getirmek istiyor. Kitap, farkında olsalar da olmasalar da, bir çok ortak değer paylaşan bu insanların olaylara gösterdikleri tepkileri, her gün uyandıklarında hissedilen korkuları ve kafataslarının en karanlık köşelerine çakılmış arzuları, robotlar üzerinden anlatmaya çalışıyor. İçinde yaşadığımız bu ortak deneyime dahil olan okuyucunun bu kurgusal anlatımda kendinden bir parça bulması da pek tabii mümkün.

- Ömer Kavuk, Önsözden